

84.3A8

K 57

Korotkii
i.a. Kootonia

ajap-jabtkua

K-55

iv. a. kooronia.

84.57
K 57
1935

ajəŋ jabɪkua.

(apoemakuei ajeinraalakuei apsəuaa'
rəbzazafa aqneŋ).

431

~~2682.9~~
~~2989.2~~

apxiaja iyit: x. s. boiajba. 1944

1938

apsəŋəŋ hənɪkarra lɪqua 'təŋra.

K 65

ahə, səlqə, upəria
rəmyaxu umamkua ucala.
ajər jabkua nahala,
zakü aamtazgə dərhala.

agğa iastou upərbala
ui lalçuagə irhala,
dzəftalaşa irbala
uməzakua ugejla.

xuugə dugə upərbala
axamapigə dəxiərxula
dəşoyagou təpnəhala,
feida şimam irhala.

iua (ivan) abas ipa kooonia iyəmtakua.

iua abas ipa kooonia diit 1903 şəkusa kutol akətan. iab xaçarpəs ha imazazgiə iua az zaqək iakuzan. aa-şəkusa ani-xəç inarknə, ixşəy açara izlazcoz guatanə akəta şkol dtarçeiť. akətanři aşkol danalga aƣazəqaçara imanə aqua arçayja rtexnikum daanaxueiť. araqa açara içon fəşəkusa.

— abəsqaři çar,—iyueiť m. ahaşba qara. aşkolaƣə ihartoz rqnə vania qara daƣaxo səmbacəť, ismahacəť. iyəzja fardayək egıaraanə izərho isahaxian abri ianbeiçoi abas alqurxiara məcxuə iƣadicalo aabazomei ha.

agueiləxrei agueilcara bziei aximaz daara rguə dakulənə dəqan açayjei arçayjei.

1921 şəkusa rzə, apsnə asovet mƣə anəfakugəla iua akom-ƣar dalalt.

iyəzja açara icəzcozi, auəs iczəuxiazi izlarho ala iua araqa patu ikun, kunagalagiə auəs iuan.

1925 şəkusa rzə arçayja rtexnikum danalga moskva azurnalistja rinstitut aşqa ddəkurçeiť. 1929 şəkusa rzə açara dalgarc maqzak şigəz dəqmazayxəeiť. iuli mza 14 rzə ayəmazara ixəz imƣ mərakua ibzazara apsaxəiť.

iua ayra dalagəeiť atexnikum dantala inarknə. daara daz-ƣləmhanə, hatər akuçanə auəs aziuan apsua lıteratura, daraza iduun iuəsura uəsqan iqakuaz akruzokkua rƣə, daftan apsuaƣ zurnal afakurgələra. ui aqara iƣjərəmgajakua daƣən ayra. axə-rƣxuara, iqasçaz duup ha ahara ijəmoien ui, bzia ibon auəs dəzƣəz.

1925 şəkusa rzə itəçit iyəmtakua eizganə. art ayəmtakua rƣə iua iaairpsit abayxaƣra zamana. ala bja zrou ajala iykuoup art ajəƣ ajabjkua.

art ajəƣ ajabjkua „apoemakua“ ha xızs izmanə itəçəz, ajlar rhamtakua irəlxnə ifakurgəloup, axa iacçarup, art ajlar rhamtakua ui drəzneiť napqazarəla, nasgiə iaarhne poetikaƣ*) formala eibiteiť.

ajlar rhamtakua iua izlaiyəz aforma ahasab ala uaxjajozar, ajlar irhamtoup macara aqnə uaangəlar azxazom, izban akuzar, iua izlaiyəz ala uərt ita isaxiaƣ yəraxəeiť, ita ajala iyəu aliť-atura ha izəltou ialapxiəzoup.

*) apoetikaƣ forma ha ialtoup ja einraala hasabla iykuou, nasgiə muzikala eikuluu, ala bja zrou.

as axiəsho, ajlar rhamtakuei, asaxiap yərakuei çanguarak
rəbjasço qələmləait. uərt reipsəmragi zənzak map ajəkra ata-
xəm, axa ui alakurgələra oje hazəu auəs inaxəhəonə iqoup.

atourəx aəə iguatoup, aliteratūra Ƴəc ianəio aamtazə ajlar
rhamtakua mapaxu dunə iqan.

uəs akuzoup aƳiara işalaga abərzenə, arimə, afrancəzə,
aurəstə, ubas içagigie aliteraturakua. iara ubri amyala afaə
akxeit apsua literaturagie.

nas irhozi uərt ajlar rhamtakua, nasgie uərt hçaranə eizaa-
garanə izaxutouzi?

ajlar rhamtakua iahdərboit, ajlar qazlas irəmaz, rzanaat, rto-
urəxə xtəsarakua, klass hasabla dasu rxucra zeipsraz.

ah, ataud, aaməsta, anja, aşaja zlou ahamtakua rəgie hara
iaabozaroup uaqə dunei eilkaaras irəçanakua, abri aplan ala oup
işaxuapşua ari azçaara marksizm-leninizm.

iua kooionia iyəmtakua ari zəzbaxu hamou aiquə iankuou
xizəs irəmoup: „abataa beslan“, „mıagu kıaƳi papba rafəti“,
„aie danaqəeii aqaraq bakukui“, „xməy larəcay nəquay“, „zos-
han aıbeı zanaa beslan ipəjei“, „nayeii mzauıı“.

abart reilərgara hƳazahkəp oje. aiaşa həpup, art irguəlou
iaxia ojraanza oyə daxəmjajact irəçanakuagie eilkaanə iaar-
pşəm.

iqakuoup uəs ahan-haxkua, axa uərt uiaqara oy drəzxıratə
iqam.

uəs anakuxa (ui iaşatqianə uəs oup) iataxəup art xəı zəz-
baxu shoz ayəmtakua irguəlou kunagala ckia raarpşra.

iua iyəmtakua uals irədiço apxiatı abonəc aəə ihoit:

„ahə səiquə upərıa,
Ƴamyaxu umamkua ucala,
ajəp jabıkua nahala,
zakı aamtazgie dərhalə.
ajgia iastou uƳirbala
ui ialçuagie irhala,
dzəftalaşa irbala
umƳazakua ugeııa.
axamapagia daxıərxula
dəşuoyagou iƳpnəhala
feida şimam irhala“.

dəƳaqaragie abas ala daxjajoit ui:

„ajəp uaa rajabıkua
ianəsçoit aıquə,
izahaua irgualalap ha
abri eipşkua ikə.
saquçər isəmyər
ibıazzoit iara,
iaxaanu maıxar
irxəstzoit jlara“.

art ayəmtakua irədiçaz aual xəmpada iiaşoup.

abart ajəp ajabıkua, ajlar rhamtakua iahdərboit ajəp iqaz
zakı aamtaz.

„abataa beslan“ iahnarboit ajəp abzieibabara iaxƳiaakuoz
auəskua zeipsraz, ui azə rxə şteibaƳuaz.

abataa beslan akəzımaz oyən iaamtala. ari ayəmta eilkaa-
zanə iahnarbom beslan dzakuz aiaşa, axa aıquə iahnarbo amaı-
şaukua rəla, nasgie gunəxuçəstala dəƳa pətkgie nacçanə bes-
lan dzakuz maık xərxarta ha aıouər alşoit.

çoup, beslan danpsua iuasiat aəə ihoit: „safa araxu irəcu,
xıqarada egıəzzəmdərua adərıa səzıit“ ha, axa ari auasiatgie iah-
narbom beslan ilakta.

eiha iiaşaxoit iahhar, beslan iafa bataqua dəxiıazargie (iqə-
mlari araxu ououuanə irəmaztgie) malla ikuadam az iakun.

ari inaxganə dəƳakə uharə ayəmta egıəunarbom. araqa
hailazgo beslan inxara inçəra axiahzəmdərua oup, ui ari ayə-
mtaəə iarbam, ubri aƳəntə, vba amamkua ari azçaara afaku-
rgələra uadayup.

abataa beslan ixhaakuou rəmoup nxəçıı kavkaz aıerkez-
jagie.

apsni nxəçi izləıjəxarmzi, apsuaai nxəçaai reitaneiaairakuei,
reıƳcaarakuei rəbzourala abataa ixiz art ay uajıark irzeipsnə
iqaləeit.

nxəç işeılərkaakuaz ala abatov (abataa uaqə uəs oup işif-
tou) dtauadən. abataa ixhaakuou rapxia izxucəz, apsuaa rakuu
yerkezəa rakuu makıana eilkaam, nasgie abataa dəzılamayəmz
uzərbo akək-ybak əqoup ayəmtaəə:

„nxəçi aaxəçi ixiz einəyxian
axanıpaıa rəgie inazaxian,
apsua xaça beslan,
ixiz xaa gazaxian“.

mamzargie:

„iara ixizgie nayxian
hanif xaa lƳə,
apsua xaça iyafam
dşaaaz hapsnə“.
içagı: „apsnə iaazaz abataa
dəxəıan zegie rzə“.

art xəı iaagakuou iahdərboit abataa dəzuəsdou axəpxıarak,
axa uərtgie eilkaazanə iuarhom beslan dtauadup ha, gunxuçə-
stala iumhozar, amala işakuxalak beslan malla iououaz, axiz
du zmaz, ajgioura znaraəə iqaz nəquayək iakun. ari azçaara
maık eimakıula iqoup, axa iauroup xərxartak naq-naqıı ail-
kaarakua rəla.

azi-azi eipşəmkua ajəp jabık haıa rhamtakua eiƳarpşəzar
izdəruada ari azçaara içagı eilgaxar, nasgie beslan dzakuu
aarpsraəə kracanakueit iara ui ajabık zhamtou klass dzeıuou.

irtərhef klassla eipsəm ahəja beslan iajabı, ubəsqañ ijbəit uərt rhamtakua seipsəmxo, izban akuzar dasu klassla izeiuou, izla-naalo ahasab ala iaxjajoit.

abasoup sara sguə işaanago abataa beslan eilkaara şaku-nago ha, dəfa xərxartak atara ani xəxi işhaz qaçaxaanza, aulaku lakugələfak azəpşara uadayup.

iahhar, abataa beslan nxəçpi ahamtakua dtauadup ha drə-pxiazozar, hara həkua rəə ui inaxəhhar mou amamkua iqam.

xızək oup uaxigie araxigie ui axaça imou, axa uaqəei ara-qəei irəçanakua izeipsəmxargie aueit. uəs iaqazfoup ajlar rha-mta.

„mlagu kɪaɸi, papba rafəti rəə“ iaaboit egizlazam apsua ças iaxqianə iqalaz, iqalazgie kularoup, eimjaroup.

izustkuadaz mlagu kɪaɸi papba rafəti? „art guamyləei qaz-faləei eipsəməzt qaimatk“.

„mlagu kɪaɸ dazənbən,
dal akətan dənxaun,
uaxixuapşuaz dəoyasan,
xaça kɪaɸəs drəpxiazon.

larəcara ercaxu dcon
larax ɟəla dɟalon,
mazarala dəxəiazan
inxo az ila deikuləzan“.

ajakala, ibaonaza inxo zzərhoz nxayən mlagu kɪaɸ. „mlagu kɪaɸi papba rafəti rəə“ iaaboit aças baapskua irəxqiauaz.

papba rafət nxəçi aaxəçi drəbjan, uaxgie ɸəngie dnəqua-yən (sta uaxgie ɸəngie izeipsən).

„ari eiharak dcalon,
naq nxəçqa dtazan.
tənxəei dəri irhaxian,
icnəquozgie rajayzan“.

znə iyəzja iman dəlbaan ditaait mlagu kɪaɸ, apima inkə-ɟnə ifit ɟaouajk, nasgie iaanxaz akuac aza asasja amaynəfa iahaz iriteit. ui ximəzəifeit papba rafət, bziala apima dşizəm-nəquohagie dmakarnə dəkuçit. abri oup izəxqia art irəbjalaz auəs. axa, nasgie eiharak rafət iximəzəifə „nxəçaa rtakuajja sdərjajauam zənzas“ ha oup.

ari iahnarboit uəsqañ auajlar rguə iaanagoz (общественное мнение) miəə şəpnaqoz, izban akuzar apapba eiharak xiaas iqaiça nxəçpi atakuajja sdərjajom ha oup.

„ała danaqəeii aqaray bakukui“ ari iaçanakua içagi dəfa-kəup. ała danaqəei dxaçəououan, dənxañən, nxəçi aaxəçi drə-bjan, bzəlhangie axra ɟgiakua dərɸazan.

nxəç iaazaz aqaray bakuku uigie oyə ououazan. „uəa yaja-yək ixəpşən“.

„iyəzjei iarei deikunəx
aıxa dşəqaz pxənrak
apsnəqa dəlbaan
eimiçeit ɟlarak“.

ari ximəzəifeit ała danaqəei, iyəzjagi imanə bakuku itəp dakuləeit.

ayyə danaqəei dixjajoit aməcxugie dərɸxuazanə:

„apsnə aguə zmaz apsua xaça
daarəlayit aɸələkua“.
apsua xaça apsnə iarpagiaz
aıba arxa zguə arxaçaz“.
„aqaraykua rja itairsit“.

„marfanəa şəkuibaxuaz“ iahnarboit əfəura iaxɸiaəua. çoup „marfanəa şəkuibaxuaz“ ha ahəra ckia imanialam, izban akuzar azək-yəqak marfanəa eibarpsəzargie egieərt irxipşnə itaxoz xarəza eihan.

„aıɟa rəda inqazgie
ɟpaza irajayzoup,
xarada itaxazgie
larəda iɟpayzoup“.

aiaşa hharami, araqa axiantara zegie zəxuda ikuz uərt mar-fanəa irxiəpşəz roup, uərt rakun art aıbafrakua rəə iguaquaz, ała kəzpoz. as ɸhəs uəşk inaxqiaz ikunaxua iqaməzt marfanəa, uərt əkuzxəz aɸroletariat revoliucia oup.

araqagi iaaboit ajəɸ aɟgiahəra, aças baapskua irəxqiaəuaz.

„abri eips ala ikuibaxt
aıɟa naq-aaq.
aɟgiahəja irəbjalaz
zənzə itadərxəeit“.

ari ala iaaboit i. koonia ari ajabı „marfanəa şəkuibaxuaz“ ha xəs iatanə dzəxjajo marfanəa zegie rakuzam, ui dzəxjajo aybiparak roup („aıɟa naq-aaq“).

oɟraanza dzəxjajakuoz ayəmtakua irgulaz akularei, aɸhəs aagara iaxɸiaənə iqalazi aɟgiarakuei, əfəurei, aɟgiahərei, ma aças baapskuei irəxqiaakuaz rəə oup.

„zoshan aybei, zanaa beslan ipəjei“ rəə iaaboit ajəɸ tauadi aamstei anxəja şərtiuaz, ɸəs işəqarçoz, azanaa dənxañup, axa ui ayəmtəɸ iaarpşəm, amala azanaa dşənxayəu aɸə oyə agura igarəə iahəueit oup, iara ui atəzla ckia izdərua atahmadəja rəənti, nasgie, exia oɟraanza inxənə iqou zanaagie anxəja houp işəpxiaəu.

„šapsəi inxoz zoshan aqba
dəoy-duun iaamtala
iara ipəlaφ inxoz ajlar
ahas drəman imacara.
kər imazkuaz naq dəkuicon
dəšixuapšuaz ixi itnixuan,
iara ikətan dəoyəjgjan
dətaxəmz rxə xəison.
ui aamtaz iara ikətan
zanaa beslan ipaja nxon,
art maymzt aayək əqan
gui—samxələei iqbarazan.
zanaats irəmaz art eiharak nəquaran,
azə haijloithagi rguə itaməzt.
art arparja tauadi aamstei irxxucuamzt“.

abri aφənp:

„zoshan aqba iguampxəeit
zanaa beslan ipaja,
ikuixzarcə daftalt
irlasla zənza“.

aaigua-sigua, ma naq xara rla zura ha tənxa dəšrəmaməz
neilkaanə oxək drəkuləeit atəuadja rφənp i acxəraara imaz
abzourala. zanaa beslan ipaja əkuixt:

„rahiŋja ayəqagiə baandayərpit
rərxu rəlxu zegiə rgəeit:
mara yəpa akə nərməjt,
rənxara rənçəragi rbəlzeit“.
„hsei xajei šaapšuaz
ikuixəit jgiala,
dgiələi bahyei iqaz
ipipit zənza“.
„ui abəstrak eimərtaz
ibjazzeit zənza,
eikuφaha irgaz
irpərpzeit izgaz“.

iua iyəmtakua zləixəz ajəp jabjkua rφə hara iaabazom
klassla aiəlara aikumlara zçəzkua. ui daara gxa duup, izban
akuzar ajəp jabjkua rφgiə iqoup klassla aikumlarakua aazərp-
šua jəp ajabjnə, aja einraalakua raaməstaxi ari aiquə ianələeit
„alanua mərzaqan“, agubernator gagarin dəzləz, nasgiə ari

aqajlar irəxuap ha akuzam ui dzif. ui as zəqaiça iara ixəxiqara
azə oup.

aja einraalakua iankuou eiharak apsabara iaxhaanə iykuou
roup, axa iqakuoup axakuitra uəskuagi zçəzkua.

aja einraala „sara səmya“ iunarboit ayyə iapxiaqa alšara
dukua dšərzəpšəz:

„saaigua-sigua ajalkua akueit,
səpxia səmya lašəueit,
sxəi-səxsəyi snəqurcoit
səmya sxəmqiəla sdərboit“.

algamtaφə iahoit ayyə eiharak xiaa dus imaz, dzəftaz:

„aiquə bonəckua aasərhləp,
sguə italogiə zegiə səyləp,
səmya səkuz, pxia scaləp,
sguə meičajkua sneixaləp“.

aja einraalakua „axakuitra“. „jašəkusa çueit iləšoiŋte urə-
rəlan“. „ilia ipa lenin“. „rada anxara“, „kiafla dəšpaqaz“,
irəgkuou əqazargiə eikurlanə, irgulougə mayəmkuə kunagala
iyup.

daara eikuŋou jala, daara iəuəuəanə (iaçənakuaagiə iara ubas)
iyup aja einraala „kiafla dəšpaqaz“.

egiert aja einraalakua irguəlou oyə eiləirgarə iqoup rəxi-
kua rəlagiə. „alarəcay alxa“, „azən çəx“, „azən mšə“, „axa“,
„axulbəφxa“, „aapənpi xulbəφxa“, „azən“.

ajak ala iua iyykuaz iaja einraalakua rφə ui aqara iarbam
apolitikəei, arevoliuciei ruəs. çoup, art zəsbaxu hamou aja ein-
raalakua 1924-25 šəkusanza iyykuaz roup, ui aŋtaxi iyykuaz
ojə azə egihamam, ubri aφənp, ojə ihamou hxə alahakzaroup
ubərt rəmqaləgi ifakuhargəlaroup iua iyəsa zeipšrou.

ojə yajak rəla saləjajoit iua iyəmtakua reiφərpəsa. hara
ataxuma, uərt reiφərpəsa daraza imanlaloup, eilganə, aja məcxu
qara ialarimkuə oup išeibətou.

ari ibəzla ailkaara marioup, iaja manlaloup, ilaskuandroup.
abəzlei, aja eiφkaalei rəla iua iyəmtakua d. i. gulia iyə-
takua irzaaiguakuoup, qara-qara iaxeiqarakuougə əqoup.

iua iyəmtakua rφə iqam aulaku ialxnə aja einraala ŋagak,
axa uəpxio uφəauxar agura ugoit, ari aoy apsua bəzla daraza
dakuŋanə, yədakuas iamakuəu zegiə guatanə işiyuaz.

šaqa eikuŋazi „xməy larəcay nəquayə“, nasgiə šaqa eilfaya
iaarpšuzi xməy dəzgulou apsabara.

„iyəzja iman xrak dnaφələeit
xməy larəcay nəquayə!
dara bzia irəuəuəa ddəkuləeit,
axra φqiara dazcarə.“

pxnə mışən, amra bzian
psthakgıə uboməzt xaranpə,
ryaş bjemzar, stəbjə qaməzt
aquapa-ƣapa zegı zəryuan.
mya bziamzt, dgıəl eiyəjən,
xahi makei rajazan,
xra başaməzt, çlak uboməzt
hapi hayaləei ixəiazan“.

içagı:

„ua xra maqəm, zegı zaƣalom
bnaƣ laraxgıə rajazour,
ƣəla gujla oy dəzخالom
xra taknahaup egıxahroup“.

abərjə lquəkne ithaueit iua abas ipa kooionia iyəmtakua,
izban akuzar uərt igugutaɣnə iaanhaɣər, hxə iahzamərxuazakua
iahjəbjəzsoit, nasgıə iua iyəmtakua ƣəc ayra ialago izgıə ima-
paxu bziour, aja eiƣarƣəsa, abəzla aidkələsa şataxəu dnarboit.

x. s. boıajba.

ajeinraalakua.

ilia-ipa lenin.

zki-yək, million-yək rgua taqəueit
ilia-ipa lenin dərjəpsit;
qajlari, uəsujei eibarguaqueit
harçay-xşəy-du daabazom.
ianvar-mza anjamtaaz dəjeit
igutəxa iikəz naikzeit!
dəpsaanza dzəstaz iiaşa
iyəzja irəma pxia icolt,
ilia-ipa lenin məcxu iguaquaz
aqajlari auəsujei itaxən.
apta eifəl-du naq ipxiazcoz
aqajlar rxačkəs dərtaxən.
guləei xşəyləei məcxu iduuz
aqajlar rəgutəxa zegiə zhoz,
nap-qazala akiaad ianicon
ilia-ipa lenin məcxu iyuaz
vladimir lenin ipsəz raxi dəqam
iuaslati iajei zegiə bzoup!
iara iuəskua kuaraçaşam
imya iiaşa aqajlar anup.

1925 s.

kiafla dəspaquaz.

adunei-aqə apsabara
kiafla dəqan iara ixala,
ajlar əqan iaaiguara
ahas drəman imacara.

iaadrəxuaz rəpxaşaala,
iabaijcoz, iara ipəmzil
ianitaxəz psə hasabla
eidhalanə idəkuimcozil

ari dahna „anja“ dimşazil?..
ajyan-axıpi dəlbəaiməstzil?..
adgiəl aqnə dgiəl njamzil?..
anxaja rzə dəpsjahamzil?

xakuitroup gurouaroup essr inxo jlər rzə,
jəblaqqas irxapaz, irxərxəit dəra.
iabəqou auou aqajlar irəkuz imyargoz jgiala?
izgazi aparda-eikuja amra rəzmərboz?

auəsujə qalda imfuazi,
psəla ɟɟɪala inəquimcozi,
iaaigua-sigua iavapsamzi
drəxuapşuazma maçuɟamzi.

axani dzəkuɟazɟiə dəlbaaxuazma
auəsujə guaitaxuazma,
anxaja ma igualafozma
rəpstazala ixə ipnaqozma.

ɟəti yajei akə rzə apşajɟia aməsi
axan dugiə xəməltxəi!
aqajlar rzə nəha duxəeit
art rəpsɟaha daçaxəeit.

uərt rəɟunaha xara izgozma
aɟɟiarakua pxia drəstuazma,
ajyan-axıpi doulbaaxəz
dɟiəl—anɟasɟiə dauəqaxəz.

ɟlarə zegi sihahuaz
ikumhaxəi dəzməstɾəz.
iiuəz, iithaz zegiə ixızeit,
mart pɟba dacɟiəzeit,

eiçərəmxəi aqajlar rəboia,
irzəmşei anəha guɾoia,
auəsujak rəpsə tamləei
aɟəc-mya ianəmləei. (apstazara guɾoia rəmanə).

nas ixəltma mlan axan?
daçaxama iara ah?
ixala işəixızez dɟiəl-nɟa
dəkunamxəi hadɟiəl-nɟa hkommunizm!

1924 s. kutoł.

ɾrada anxara.

abna bzarə-bzarua eɟabonəla ixyoup.
adɟiəl-haskiən kaɟayla ikuçoup.
aarəxra rəeibarkə, ɟta aɟəxra rtaxəup,
amyakua saboup, hənɟak ubazom.

sɟəxəeit sətrəsne, sşəɟaz staxuxua,
snagələeit smaafakua, slaxɟəxza sara,
səɟbəga aaltəxnə, sɟənəsxt ɾəxra,
aonarahə iaxiaɟəz syəzɟa eicləbnə arxra.

ntəçqa abahɟaxı aɟbəga kuabɟ goit,
qara-qara axkaarakua araxu tadərɟueit,
iaha-bɟəup, ɟətə-bɟəup iguɾonoit ɟlara,
guryaɟɟia rəmam, iaɟup anxara.

labəqou ahra-ɾra, dabaqou ahəntkar?
labəqou amuyaja ɟlar rla rəɟɟaa izjuaz?
uərt zegiə nzərɟaşaz, izzəşaz qaləeit!
aɟəşa ça zmaməz iama çaqa iceit!

ahə, aqajlar tənxa imaafakua!
aɟbəgəei aɟahei ckia ououala iikə!
irdəraait, irxaməştəait tənxaɾəɟə ɾərxagas iaiua,
eigzara qamçakua işlərxəşa dargiəl!

axakuitra.

amya iaşa uxɟiazom,
uaxicalakɟiə laşaueit,
apstha ikumçoz ubazom.
urti pşəououei irgəzeit.
aparda lafca pnajjəzeit.
icɟia-icɟia iaman icəzeit.
ixuaɟuazɟiə rəpsərgəeit,
amra apxarra narəzɟərç.
ruəou irəkuz neizquɟit,
çaqa inkəɟnə inaouaɾəeit,
mca eibarkəgas irəzdərxəeit,
hənɟa rbagasɟiə iqarçeit.
amraxuaga dara eiçnaxt,
apsaa rala xaa iarɟəxt,
aɟiəl fyə zegiə arpit,
apşa quanda ɟlar artənɟt.

1925 s.

u a x a.

sɾoup sxucua çxəbɟonənza
ckia səzdərua eilsərgəeit,
saxiənapşua sara saaigua
sguə itou zzəmdərua ɟpayup.

sguə sarxuəcueit, oias isəmoup
səmy səlx iama iceit,
sguə sarɟuom, ckia sarguɾonəm
szeilahəşa ak snarbom.

sa-szəniazei tənɟra səmam
gurçəpk xiaas iqasçoit,
yba sazho oias dsəmoup
ila intamhakua səzcom.

26829 431
62898 2987

spaz, ckia sxuəcər, seitaxuəcər,
sguə staxuəcər səqyarəm,
uəsguə aamta taku nasxəzgar
xara szəmcarguə eguourəm.

ajartanxala kər dzanəmçər
dšanu pətrakguə inaskioit!
uəs dşəqou taku bjesər
jarta—xiəqazəm dagoit.

kalam-çarləi, nap-qazaləi
sguə itou bəuəckəfə iszyuam,
aja xaaləi aja pşzaləi
sguə itou kulak iφə isəzhom.

1925 s. aqua.

a 3 ə n.

iguronaja iləon
amza lbaapşnə,
asəpsa cərcəruan
axra xqiazanə.

araxu-ařaxu pxiəpeit;
amyakua tajup,
aqajlar itələit
açəx neiguet.

açaara ialagəit
axita φacaza,
arxakua çaait
adgiəl laşaza.

auərt ououa asit,
məcxuə iqbaranə
apsthagüə nxəlt
zənza ilaşcanə.

duk mərçəkua
eilaxueit iara,
asə baxtaza
ialagəit aura.

adgiəl-çaa rərə
ikunauit jgiazə,
ařapəqap—açla, abna
irəkunařt ipşzaza

adəryəφnə ianaaşə
iqarfeit jlara,
ařapəqap ixəiaz,
ikiua asə xianta išəçaz.

ianvar mza ceiceiua
işəřaz zegüə,
apşə xitəfei apta eilaui,
işadəruəz asə.

duk mərçəkua amra
oiaozə iyagəlt
asə pşza laxkəga
icqia-ıqia iagəit.

1924 s.

azən mşə.

asə şkuakuaza laxkəgaxanə
ikařur çəqa.
amra apstha zpərayəzguə
ijərcit zənza.
bnei deiuři eiceipşnə
itup zəgi-eipşnə.
itəc kakauiha uaxəpşlakguə
iubaşəm akə.
bahya bziei, xaha-řahai
iltəşəm qara.
axita—ayəxi, asə şkuakuei
irjəmoieup jgiala.
amraxuaga kapřa-kayyo
ikunacařt asə.
amra apxara bnei-çləi eiçəzxua
iaronacařt zegüə.
abna ajərtkua çəqa ikařu
rφeicərxəřt zənza.
açla abahya asəpşza zkuəřu
iltəřt ipşzaza.
araxu-ařaxu kuarkuəfeiua
irxərgařt zegüə.
amra, apxarra, akayyara
iaronacařt jlarə.

1924 s. aqua.

axulbəφxa.

sa snədgələit axulpazla
xaramkua qara.
akuaskia xuyə eikulafca
ipşən izəryua.
apřma phezba ləbřəçaknə
dřəuan-dguənkua.

lafazajə aaigua iljəjaz
dəlboməzt dgukuan.
iməpakua rəə iaxəkuz
aynə pšza dəynan.
ipšra znəz isaxia axikədəz
lmətkumiabj gauan.
dnaps-aapsuan lguə dtaɣəuan
dəlboməzt lafa.
rəynə aaigua anəi daman
ak ibozma iara.
xuɣi-duui eikuɣərtuan
eikudərgon rəbjə.
lafa məzda dtənqən
iabaqaz ibjə.
danəqaz jgia dləeiguroton
iahfa pšza iara.
znə dlatajon, znə dləxuayqon
dzəgudəuz lara.
oj dabaqou lafa məzda
dəljəjeit zənza
pfou eidsalak ikurgiaša
dɣaxəup qara
ibjə-xaa laharc dəqam
dəljəjeit jgiala.
ilakta—pšza dəcapšuan
naq dəçoup çəqa.

1925 ş. aqua.

sara səmya.

səmya mayəm ixaroup,
sguə itakuougə krərtaxkuoup,
səgutəxakua rajazoup,
saquçərgiə pxalaroup.

saaigua-sigua aɣafkua akueit,
sapxia səmya laşaneit,
sxəi-səxsəyi snəqurcoit,
səmya sxəmquəia sdərboit.

səmyaxəçər saanxazoit,
sha saquəçər pxalaroup,
səzdəruagiə rajazoup,
səzrəxuampsua saanxazoit.

səzzəskəzgiə oma ataxəup,
sanalagax inagzapup,
səgutəxakua zəgi yɣup,
dara uərtgiə rajazoup.

syəzja-spəzja ijpayzoup,
sa-sazəzkua rajayup,
sguə azkarinə seixalap
səmya səkuz pxia scalap.

ui saquçnə səzxənhuam
gutəxa səman səzpažom,
sguə itaɣəgiə səzpažom,
səikuə bzəncgiə sɣəszaqukuam.

atquə bonəckua aasərhlap,
sguə itaɣogiə zəgiə zəylap,
səmya səkuz, pxia scalap,
sguə meičajkua sneixalap.

1924 ş. aqua.

azən çəx.

açəx laşoup zexiənpəra
açaara iaɣup.
afamx-sə auən işkuakuaza
uaxiəpşlak istoup.

açla-dukua tarə-ɣarua
irəkuɣoup iara,
abna eiuj-du zəsa-zso
iafəpiɣ jgiazə.

axəbra dukua irəkuɣup
eidgupla asə,
qoukə-qoukə irəkurxueit
rərouəla zəgiə.

ajyan jəoup ilaşoup
iubaşam psthakə.
agura mgakua irɣup
rxəbra jlarə.

asdu hzaueit ha szəçəaaua
iaɣup ahara.
azən-du jgiəxoit ha
irhoit auaakua.

azən çəx ceiceiua işeilogu
iarşazoit zənza.
apsthakua eidgupla zɣəzzaz
izbazom aaigua.

1924 ş. aqua.

„aapənt xulbəxə“.

amra nzaaləit,
a1apf aajərçit,
axupşza snəkugəlan
sazəpşuan sargiə.

amra xuqə-xuqla
aƣa1axəit zənza,
a1apf1giə apşzarala
aƣaşeit 1giəza.

sguronon saxiaxupşuaz
a1apf eiləbzaaua,
axupşzagie saxiəkugəlaz
e1abonəla ixyəza.

a1apfi adəpşzei
srəxupşua s1anə
sajəmcəkua aamta
nazgəit takugie.

saaiguara rƣaarəstxəit
apsaa 1ahaja.
eibəhanə inalagəit
a1akua ixaaəza.

itguronaa1t sguə zənzas
iszəmdrt saxcarəz,
axa sƣeikuskəit iara uəs
axupşzaƣə saxi1paz.

igutkaaganə, irxucganə,
iguronaganə, isahaueit rəb1ə,
xiaa xarştganə, gu eiçəxganə
açlakua rəku1an1i isahait zegiə.

a1apf aƣeitakua
axuə-pşza eiləbzaaua
apsaa raja gutkaaganə
sdərpeit zegi rzə.

ja-şəkusa çueit iləşoi1tei urəspəlan.

ja-şəkusa çueit ixə1ti1tei axan-du
amal uai ahəntkari zəkupəz.
ja-şəkusa çueit iləşei1tei urəspəlan
pşandagas işrəmaz qoukə.
ahaskiən-1giə pulimio1la idrəckeit
ari aştə-du iamaz zegiə
abiraq a1apf eipş igiam1amua

auəsuy inap qəqa iakəup.
ahra-1ra apxəz iahzayəzoup
nxayə1lar, xakuitroup iaxial
amaganei a1ahei eicərxəraanə
həntkarra hapgəloit hara,
haxuda uoiu əkum—xakuitroup
qamqəla azə hnəquicom
hara hala ikiafuam amal uaa
uərt ireiuou irtəpəm ara.
ijboma! 1əpşil ari afəmcə
ikueiceiuə akəta işərzəpşua
ui amya hazkuu iməryafo
esaa1ra iarlaşoit iara,
esəmşə i1tueit ari abahya
amilatkua rxakuitra qaləit.
esəmşə iləşoit ari amya
pxiaqa ajaşəkusak haznəu.
aqanxayi auəsuyi eiyəz1oup
ayədaqie 1əmzarkərak iazcoit,
axakuitra art auaa irzeipsup
axakuitrazə art auaa kupə1oup.
ja-şəkusa çueit ixə1ti1tei axan-du
amal uai ahəntkari zəkupəz.
ja-şəkusa çueit iləşei1tei urəspəlan
məşlagagas işrəmaz loukə.

a1arəcay a1xa.

smauxual cəm-cəm təhta zmaməz
səxuda inxəslən snəçəsit,
slabala-du caqia iazpəm1uaz
səçars amya naa syəzoiagəlt.
sqəştatla azna xəi-xuli səman,
sguə itan scarcə nəquara.
saxiənapşuaz axra aƣqia1a
səpsa şkuakuala ixqiazan,
naq səçaqa xlançə lafcən,
guayan, hişranə iləstən.
saxiənapşuaz nə11 ahaya
ixizərkəzla işƣapxon.
kudrə agugua ha, eibaxa-eibafo
a1xa asəpsa iəƣəyrnə,
eixiəmza-eipəmzo iguamç-xamçua
axahkua eiƣa1ua pxiaqa icon.
ui shei1hagie taku nab1an
səƣçarkuakua saxiaƣaz,
ka1ara 1gian, kaçoiə baapsən

axra aƣqıara saxıaƣaz.
sənxalaanza məşgıa baapsxəit
amra ipxozgıə zəmbazeit,
sguə mətəskua sagıənxaləit
nasgıə iqaz ak zəmbəit.
dadə məjəs xra iaƣasuan
ƣənlan, xulazıa ilafcan,
quapa ƣapa xra taknaha
apstıa xəlpə rxarpan.
ua saxıgələz szəkumgələit
saxıcarəzha mya zəmbəit.
nasgıə ƣəcxə sƣənkasəjən
suapa səkurıne snaieit.
akərcx aququaha axah leıuazla
aquaras eips aƣaşeit (aƣaxımagzeit)
apşajgıa uəsqaı ijaa-jaaua
arxəei ƣayei irəbjən.
sa safcəlan sguə mətəsıit
sazəguduun iara ıı.
duk mərəcəkua ajkurpara
ilsxəcən iyaskeit,
sara sapxia aƣapara,
xahi makei zegı laşeit.
atharjha saapsən snəkuƣeit,
ıxəei mardarei snəƣapsıit
səla ačəxua ismeıjarə
ıarax xuangak snaxıəpsıit.
slabafa-ora slakı nəkurs
sgubjənaja sərcəsıit
axəlyə eıkua cəsaanza
səla şşamjaz eılsərgəeit.

1925 ş kütöl.

apoemakua.

ajəpra zənzak
iazəmgaz ajabək,
ləszəzəryər iləshap
iaarkiafno aulaku.

sa izdəruel ha saquəçər
lapsam akgio,
iyəup jərajablar
iatəxəm zəpşragio.

ajəp uaa rajabkua
ianəşəoił ałquə,
izahaua irgualaiap ha
abri eipškua ikə.

saquəçər isəmyər
ibjažzoil iara,
iaxaanu mayxar
irxaštzoil jlara.

xməy farəcay nəquayə.

iyəzja iman, xrak dnaƣaləeit
xməy farəcay nəquayə!
daara bzia irəuouua ddəkuləeit,
axra-ƣqıara dazcarcə.

pxnə mşən, amıra bzian
pstħakgiə uboməzt xaranpə,
ryaş bɽəmzar itəbɽə qaməzt,
aquapa-ƣapa zegi zəryuan.

mya bziaməzt, dgiəl eiyəjən
xahi makei rajazan,
xra-başaməzt, çlak uboməzt
hapi-hayaləei ixəiazan.

ilabalagiə apsa axarsən
axə ƣəpsa içarza,
ijjeimaa-rɽə açəpa izaçan
ifapə damfua ipxaza.

ıara eipsɽqıa iyəzja eibətan
rfapə-mapa eilfaya,
rlabalakua zegi neibeipşən
xahk iazpəmƣua içarza.

mya-nəfala uərt eibətan
rxərɽə hatakua ououazan,
qaphanəla daara ibzian
rqəştatlakua zegi rɽən.

seɽza idəkulaz daara inəqueit
axrei-ƣqıarei kər rbakueit,
farda qara ineimda-aaimdeit
pslahi, bəraqmei rəmbazeit.

rəpsə aaitakıa rəmya ikuləeit
lap-pənçala pxia icarcə,
alxa aƣaya inafaləeit
dara bzia iyaskıarcə.

ua xra maƣəm, zegi zaƣalom
bnar faraxgiə rajazoup,
ƣəla guɽla oy dəzخالom
xra taknahaur egıxahroup.

larax stamzar sta-ƿagalām,
 ǵhəstak tōuxaa iubašom,
 laracayəmzar oy dəzxalom;
 lxa ialcəlam dəzcašom.

amra bzia intaǵialəeit
 apša xilala aačəsit,
 alarəcaǵa napšə-aapšua
 rəmya ikun icauan.

xməy larəcay pxiā dəšǵəlaz
 dara bzia dnaskiāzeit,
 nasǵiə iyəzǵa istaneiuaz
 xəxi izəmcə iaanxəzeit.

ui aniba rapxiā ineiuaz
 ua daatǵəlan dnarəzəpsit.
 rəpsrei rsaxei daxirəxuapšəz
 rgua šətrəsəz eiləirǵəeit.

nasǵiə iyəzǵa daarəxuayəeit
 iman istaxiqa dxənhit
 xra iəšarak aƿə ineigan
 uaqā inəǵnə daageǵit.

lap-pənčala xəxi dnaƿəlaləeit,
 farda axra dazcazeit,
 ipsua lakigə atəhteit itixəit,
 dnaps-aapšua dnaskiāzeit.

ryašk axəku dnein dyəkuƿeit,
 axra, aira daƿapšua,
 daara kərgiə ua daanƿasit
 larax dambo iƿəzala.

xuangacəšǵiə aarla igueiteit
 abkua šeicəz iǵpanə,
 ui aaiguaməzt taku nabǵan
 lakı iaznamgo ixaran.

akajara axunazarəƿ
 eibaryua, eibarpo ƿyala eisuan;
 ua axalara guonəuajan,
 lxa iazqazam oyə izə.

xməy larəcay uərt angueita
 iguə iteikəz neigzon;
 dnapsə-aapšua aryaš dnavalt
 lap-pənčala iƿəzaua.

ui sheithagə taku nabǵan
 alarəxkua axiaƿəz,
 ayar eipsǵiqa apxə ilčuan,
 pslah-hasabla daxicauaz.

dara bzia iƿrədixaləeit
 abkua dreixsrcə itaxxəeit,
 xah-duk aƿə iƿadikəlan
 ilakı eibətan čaqa dƿeit.

daxiənapšua quapa-ƿapan
 arxəei ƿayei zəǵi ibon,
 qara bǵaran, qara ƿqıaran
 qara xraǵǵianə iyaltən.

abkua axiəqaz dǵuarəmtakua
 eibaryua, eibarpo zəǵi eilan,
 ilakı dənəkəlapšən dməccəkəkua
 igubǵənaja aairčəsit.

axtqıara iampəxiələit
 abkua irələz qatə-oiuoiuak,
 axra aƿqıara iagıəntaləeit
 axə iaməxuə iara uik.

iara ayəzǵa ilo izəzəmkua
 zəǵi eidgupla iaailagəlt.
 iara ubəsqan egimərčəkua
 ilakı eičeičən daarəzəpsit.

inapə inəkurs detanačxəeit
 yba ireionkuaz čaqa intalt,
 ak šneiuz, xara izəmcəit,
 haya knahak ibǵaxəeit.

ui ayəza xlančə intaləeit
 naq išiboz ilbaaqeit.
 həisra guayak egıəntahait
 ua izəmkuaico iaanxəzeit.

uərt ryəzǵa rxaxiəanaxoz
 axəq-dukua irəcazit
 laraxəmzar ak axizəmcəz
 aquapa-ƿapakua krənəǵit.

xməy larəcay dnapsə-aapšit,
 ilakı məc-šamhaz eilirǵəeit;
 duk nabǵamkua ahaya knahəƿ
 ab iəƿəǵəz dnazəpsit.

ua dǵiəl-ǵǵiazouƿ kačoiə knahaup
 uəs aneira mariqzam,
 xahra baapsup, dǵiəl ƿəbǵarouƿ
 uzlaneiuə mya aƿǵazam.

iara ačaqā iəša aguayaƿ
 zəǵi čaulanə itaƿouƿ!
 akuš-məkuša kačoiə knahaup,
 xahla, makila iƿapouƿ.

xməy daatgəlan dara dxucit
axra aƣqıara dnəzəgəlt!
abkua ireionəz axiaƣaƣəz
iaşa dcarcə ineizbeit.

ilabafa-pşza içairsit,
iguə mətəskua, pxia dneixəeit,
ab-du afalyrua iaƣaƣəz
dneinə iman dəlbaarcə.

xuƣə-xuƣla fap-pənçala
bzia ahaya dagıazneit!
naq içaqa azəƣ çaula
akgıə lartas iqaimçeit.

dneiua, dneiua ua dazneiseit
axra, aira dagırəzəst!
həzba çarla aja axəixəit
igarəgan rıgıə aairxəieit.

alarax-ıə aja akuirşan
şaxa ououala bzia ipaxt,
nas garəganla iaaidihalan
ixuda inxəifən daaxənhit.

akakala fap-pənçala
axra anaara dənəƣalt!
dnəpş-aapşua iƣərxəçə,
iapxia farda dnaskeit.

xahra ıgıanə dyəzəgələeit,
ifap amkua iƣəbgaua;
iara uəsqaŋ guyaras iouit,
dəşzəmcəuaz deibgəza.

dabacəxuaz dzəxənhuaməzt
iftaxı, iapxia zəgı eipsən
ixə-şənaxaz iaşa ddəkuləeit
dəzcuou, dzəmcuou ibarcə.

bzia dneixian axra dalqeit
dəzƣagəlaz zəgı bgəeit.
ipsua iakıgıə ua inəƣahait
iara xəla çəqa dceit.

igutəxa, ixiaa egizəmheit
uərt zəihəşaz oy dimbeit
dəşneiuaazgıə çəqa dtahait
azəƣ çaula dagəzeit.

znə dəşiaşaz dzaanarkukualəeit,
iaraznak daman xəxıgıə inxalt;
ixə daməxuə dərƣalaxian,
nasgıə açaxı dagəzeit.

iyəzja axəsəbƣ nazahaz
rguə eibarxəçə pxia inəƣalt;
inapş-aapşua xəxı işkədəz,
azəƣ axəkuan egıazneit.

ua xra-ƣqıaran, dgıəl laquran
neifa amaməzt iƣəjzan.
ixtarparkıakıa azəƣ işxəzgıə
iyəzja iguarteit aminutk.

rgui rlamxəigıə kapsəzeit,
xməy dşəbəralaz eildərgəeit;
ibay şəzəz lala irbeit,
irua rzəmdərua işənxəeit.

daara farda qa rbəzeit
ibay, işay ak rəmbeit,
xməy pxia-gəla dərjəbəralt
azəƣ çaula dərjəgəeit.

nasgıə adərrakua qarçeit,
itənxəei idəri zəgı eigunəyt.
itaaja eibarhho ıgıala eilalt
jlargıə gualsəs dqarçeit.

hsei, xəjei naçəsit,
axra işzəxuoz inəƣalt,
daara əgıəqrakua irənleıt,
zərygıə zəmcəkua ixənhit.

zlamxə inanəgoz zəgı xalt,
ladei yadei işəqıəzeit,
daara farda iyəşkıəzeit,
azəƣ çaula intapşit.

xaxa xəmsə ua iaənxəeit,
axra işəkuz iaapsəzeit,
ua dəştəƣəz eildərgəeit,
neifa rzəmtəkua ixənhit.

rxə-rguə itasua çəqa ilbaait,
itənxəei, idəri itaajei;
xməy ıarəçay dtəxəzeit
igutəxa izəmhoua dəxuəƣzeit.

bnazarahə xara dcalon;
pslahi bəraqmei nırƣalon,
ıgui-lamxəi qbarazan,
psıaras imaz xra-caran.

oh, dabaqou iara ita?
azəƣ-du açəqa dtəxəp;
nas dəzboda mıan iara?
iapxia, ıftaxı çəqıarəup.

iaaigua-sigua oy dazcom,
bnaʔ iaxxgiə ibazom
ui nazaza dʒaxzour,
azəʔ çaula ixaʔour.

fevralı 25 rzə 1925 ş. aqua.

nayei—mzauyi.

(iqalaxiou ajabʒur).

nayei—mzauyi eikulajan,
eigulajan, eiuajan,
uaxəi—ʔni dara eicən,
məcxu bzia eibabuan.

rənxalakua pşazan
mazarala ixəiazan.
zanaats irəmaz nəquaran,
nəxəci-aaxəci irəbʒan.

artʒayəqagiə apsajan,
kudrə auezd-aʔə inxauan.
pşrei saxialəei dara eipşən,
qazfalagiə eikulauan.

rxatəla-du rajazan;
kuləei—dəri dəraxian.
rənxaʒa rajazan,
zexiənqarak inxauan.

iarəcara icalon,
aaiguamkua inaskion.
eidaraxa ʔadaiala,
alarax-ʒə aargalon.

rəxiʒi, rəpşei rajazan,
rahatərkua rbauan.
azərygiə rəʒiauān,
rəqazlakua ddərbaxian.

kurala rəəmtaʔ inazaxian,
nayei phəs—sirk daaigəeiʔ.
aʒara bzia qaiçazeit,
ikuləei—idəri eibairbeiʔ.

lara məcxuə dəpşazan,
ləqapalak miʔzan.
qazfalak dəxaazan,
zegi rəla dəşan.

I.

mzauy aʒaraʔə kriuan,
ataca pşza dibeit.
ləpşrei lsaxei dnazxuapşəz,
xaʔə phəsəs ditaxxəeiʔ.

ləqapala iguapxazeit,
ləpşrei lsaxei daʒazeit.
lxaça dəfnə, lara digarçə
ua dəşgəlaz inaiʒbit.

ari igutəxa naskiazeit,
uaxəi-ʔnikua kərgiə ceit.
iguala xiaas iqaiçeiʔ,
ikula amaʒ-azə dipsaxt.

abri eipşkua iʔərzikəit,
mzauy nayei dtairxarc.
ibay irzrazə izbit
gunʒəxiajak nazimhac.

znə nəquara eicceit
aaiguamkua inaskeit
mzauy dguroniə dcauan,
iguə iteikəz naikzarc.

xaxa xəms nəqua irxəst,
arxa, aʔaya iazceit.
apslahkua rbon ikalaza
aboiagmakua bbaza.

qaphanəla eikulazan,
abqarлак ixəiazan.
iaxaxgiə rayrəstuaməzt
xaranʔi ikalaza.

rəpşəms rzə anəquaja,
xrak aʔə inxalt dara,
iaracara rʔazkənə
ibnazon kərgiə.

II.

ləbʒaguazə inapeit
axra axəjkua xahk-aʔə,
nayei məzda ixə nəkuiçeiʔ
dəjarc hamtakə.

apşə ʒlakugiə asuan,
açlakua xnarppon,
nayei dkiəpa dəjan
daara daapsaxian.

ni aamtazə igualəit
mzauy dzəstaz,
iŭakı məzda aaiçixəit
nayeı difrazə.

ipsərtə inarbanə
daaxəst iara,
axə caŭ-caŭ xiantaza,
dairbəlŭ zənza.

işikulazŭqia dnaçqeiŭ
nayeı iara ua,
daanapş-aapşla iagieiheit
ajakuak iara.

„hait səspoufi, səspoufi
mzauy stənxadu!
səzxurqiazei, izəupsaxzei
iaxia uara uguə?

səzbada! szahada!
surtənŭit ŭgiaza;
ustaqhayxa apşə-tlaku,
iaxia ma uara“!

iajagıə daalgəit
dənkahaiŭ çəqa,
ilaja neikuipseiŭ
guryala zənza.

dəşguaquaz, dşəuazəruaz
dəjeit dmaapşzaua,
ibay məzda garta zmaməz
xiŭəit impxazaua.

mzauy məstak djəgixucua
daanxəit akərgıə,
akajaraŭə dnapşə-aapşua
dgəlan hamtakə.

nasgıə dneixalan
daairŭləit nayeı,
ihatha aaiçəixən
iŭeiçeiŭ zəmya.

ŭeila diriaşan
deikuikəit apşə.
hap-duk dənŭəçeiçan
dipərçit iargıə.

ihatha iazkunça
dxənhiŭ staxıqa,
iynəqa ixə rxa.
ddəkuləit iara

dəşiaşaz dmaakua
iŭxeikəit qara.
nasgıə, dşərga-zərgua
dənkelŭit iynə.

III.

iyəza bzia dnəŭnə
daxineiz iynə,
iqarŭit ŭgiaza,
dəzbaz itənxaja.

dabaqou uyəza ha
eikuŭakxan izçaiŭ,
iəşçazeipş izeicəmaazel ha
ilakta intarheit.

iara omaŭa dqaləit,
dgayankən dənxeit.
daaragıə darxucit,
kərgıə daaşanxeit.

ipşrei iqazfei rəla
inəpşit takuə,
nasgıə dyagəlan
djajeit iara.

„yaxa-yəməş haicən,
sguə bziam ha dxənhiŭ:
bzia saapşnə sizəpşuan
dşəzbozgiə daaskiazeiŭ“.

iara iihaz agura mgakua
dəxtarkseiŭ ŭgiaza,
axa iaja iŭeiŭ,
dxənhezla dirhait.

IV.

nayeı itaaja inarahait
mzauy imala dəşaz,
eicərhha zegı izneiŭ
ari iajabŭ nazahaz.

iqalazei ha inaizçaiŭ,
nayeı məzda itaaja;
dxənhezla inadirhait,
iŭcoz amyabzara.

dərboz qfa iŭtaləit
itənxaja eibarçəsə,
uəsqaŭn mzauy diŭaxxian
axra açəxuan ahapaŭə.

mzauy apşaaŋa drəlan,
arxəei-φayei drəbŋan,
ma dəşŋajoz iamxamhazeit
ŋgiala itairxaz dəstairxaz.

ladei-yadei icakueit,
ixabar ha rmahazeit,
ifta-mta rəmbazeit,
dəbŋazzeit, dəpsit.

ixiua-iŋəua iaaxənhit,
rəms rəçəx drəmbazeit.
uaxəi-φnikua kərgiə ceit,
iguyaramkua rgua dərtənuit.

aŋəuara du itaaja iqarçeit,
nasgiə ixabar mgazeit.
mzauygiə daara diqabeit,
ix qabaa ŋgia airbeit.

şəkusək altaxi dərxadrtit
aŋəmuaa zənza,
ətaca pşza, iphəs rəcha
lxə-lguə dagazeit.

lxəça—pşza dləmbazeit,
bnazaranŋi dmaazeit.
akraamta dizəpşit,
dəşguoruazgiə daanxazeit.

mzauy bzia dərbauan
nayeı eipsŋqia drəpxiazon.
iara pətrak daapsən,
nasgiə iaiaxu nadirhait.

„səkula bzia dahjəpsit
ixabarha hmahazeit.
dara kərgiə dahqabeit,
ipsərtə-izərtə hambazeit.

rtaca pşza dəşguapxəeit
xaŋə-phəsəs dəstaxup,
iaxiəshogiə səpxaloit,
axa səgutəxa isərhaueit“.

ari iaiaxu narahait,
daara kərgiə iazxuct.
açəxuŋanə iaazaıt
atakgiə narheit.

„uara haykun eips uaabon;
uəs umhargiə qaluan.
uaja iuhaz hagızaxəsuam
daŋaqara hnəpşzauam“.

işitaxəz φa iahait,
dzeiguronasaz ackə rheit,
duk mərçəkua phəss digəeit,
aŋarei ajrei qaiçazeit.

abri eipskua oyrouma,
aŋaradu uŋəzma,
məcxu guronara ataxəzma,
ŋlar rŋə ipşzazma!

ari iizbəz nalkzeit,
iara ida azə imahait.
nayeı itaaja drəmbazeit
ibay-işay pxastaxəeit.

aamtakua kərgiə ceit,
fbaqa şəkusa inarxəst,
iphəsgie xşara dlout,
ləykun-ləhas dtaajaxəeit.

mzauy dənxon dənçuan,
bnazarahagi dcalon,
aŋaraxkua nirŋalon,
larax ŋəla dŋalon.

apxən afxa dcalon,
atəpkua rŋə dəpxialon,
rtamha kuacla irplon,
pslahi-boiaqmei nirŋalon.

daara kərgiə aaçxian,
iaamta kiafla igaxian.
φnak səbŋon iynə daanxəeit,
açla aŋfəraŋə dnaieit.

iphəs-pşza abarça dəkupan,
lxəça iaxigie dnapşlon
pşatlaŋuŋagiə ak asuan,
aguam-samkua ŋtnajjon.

imala aŋfəraŋə daxiaz,
aqərqrəha daayqəeit.
iphəs-pşza inalahait,
izmaanouzeihagi dizəaait.

ari laja ackə imahait,
daara xiaas iqalçeit,
iŋqala ŋgiaxazeit,
guyarasgiə dqualçeit.

uəsqan lguə dtafeit
lxəça ibŋazəz nayeı.
nas dəxtalkərc naləzbit
aktə idəruazar ilərharə.

danəyqozgĩa igualafazaap,
nayeĩ mēzda iuasiat.
apşatlakuhā dēzlaʃajaz,
afxa ʃgĩala danəpsuaz.
ui aʋnə egialəmheit,
auəxa ʃəkĩa akrəluit,
yan-ʃtaxĩ iara dēʃtalʃ
lara ayanaxkua ləzzauan.
daargubzəonə dizçaait,
dzəryqaz lmaħar ləmuzeit.
daara kĩaamta imħazeit,
danlərguaqza ineiheit.

V.

nayeĩ iareĩ ʃeicnəquoz,
afxa ʋayaʋ dieixsnə dşifəz,
dēzxəifəazgĩa lalzə ʃakuz
iaja mēzdaʃi apşatlaku ʃalaz.
daxlžəzi daxifəzi
daʃxəmqiartə bzia eiləlkaait.
usqak xiaas dləmkəzla
aqər-qərħa daayqeit.
ʋamərʃagala diaʃajan
lguagarakua zegĩ laħait,
dəxumarua dnaixuaqyan
abri eipşkua nalheit:
„izlouzazeĩ oʃraanza
isamħakua ari sara,
sa səmaza ak uçaknə
udəkuzaarən kərgĩa“.
ari iaʃaxukua neiʋəlxeit,
ʋamərʃagala dizçaait,
lʃanaxkua naləzzeit,
lxulagĩa aailərgəeit.
iguə rtənyənə iara dəjan,
lara açəx nalgəzeit,
itapanqagĩa ixə iaçələn,
dlərtənyraz ltaxxeit.
lguĩ lʃamxəĩ mkuarəeit,
lguə italkəz naləkzeit.
ixə iadkəla dagixəst,
agizəmħo dalərgəeit.
apşatlakugĩa nasyast,
mzauy iaqal aənagəeit.
nayeĩ ipħəs dəlqabən,
iuasiatgĩa naləkzeit.

akuku ha dəhheit,
lʃarə zegĩa neizeit.
lxaça dşəlfəz nadlərbeit.
dzəxqiazgĩa nadlərħait.
adəryaʋnə ʃaanza,
lʋəlbəlteilə lara,
aiħabəra dnarapəza
afxəei-ʋayeĩ drəzceit.
ahapə-mēzda itaʃaxəz
ixəmqiakua ianēit.
akə nməʃkua zegĩ eizərgan
sakasala iaargəeit.
mzauy dəztənxəz dəpxiarkt,
ʃgĩa psəfala dtalərxəit,
ʃəuarəħa qarəmqeit.
itənxəei idəri drəmbazeit.
nayeĩ ibay ləpşəait,
axra axəʃkuanpi iaalgəeit.
aʃəuara eitaqarceit,
itənxəei idəri dərqabeit.
abri eipş oup eskiaŋgĩa
aʃgĩa bzia ʃamərʋio.
zəkula dzəpsaxəz aoyə
ianiguamxuzo işixizo.

1924 s. iyun 20 rəz.
kuçol.

abataa beslan.

(iqalaxiou aʃabʃur).

apsnə iaazaz abataa
dxəça oieyən iaamtala
qapafaləei pşra-saxialəei
dkayya-kayyon mra hasabla.

dəəboia qazan, dəʋuoy xəçən,
laħapşpala iʋə dakurən;
ikuadər-pşza məcxuə eibətan,
iʋə iapşpən, iara iazşən.

iahei, iqamei, itapanqei,
ikumji, ikabei, ixtarparkiakei,
abart rəla, ma dyafozma,
apsua xəça abataa.

ilaki tēhtēda ibōia ikēdēn
iguē zmērtōz, ila zēmṭōz
apsaap-myas ala tiqion,
apslah-myas abōia piṭon.

aḡəbōiaḡə lara zkumēz,
adgiēl aḡə dēspaxiēssaz.
lahapṣṣala iḡə danakurpaz,
ḡayei karīrei zegiē zzeipṣēz.

nxēci aaxēci ixiz einēyxian
axanipajarḡgiē inazaxian,
apsua xaça beslan,
ixiz-xaa gazaxian.

taajara zmamēz abataa
ikuragiē krēifaxian;
axanipaja rtēpha hanif,
lēzbaxugiē iahaxian.

ṭalēda ipxoz, ṭēmzaṭa ilaṣoz,
zēxṭē zxaqēnṭi zṭapaqēnza inazoz.
zoura, zēṭbaara mēcxuē inazaz,
zēlaguē ṭbaaz, mēcxuē igukēz.

iara ixizgiē nayxian
hanif-xaa lḡə,
apsua xaça iyafam
dṣaazaz h-apsnē.

zbaxula einēyxian, dlēmbacēzt lala,
abataa beslan, zēxiz nayxiaz xara.
pṣralēei, saxialēei, qazlalēei ixēiaz,
guamṡēlēei lamxēlēei mēcxuē iqbaraz.

açəxurpanē iṣəqaz hanifgiē diḡeit
aurēs-ḡēntkar ipa, zbaxula dzēpṣaaz
aḡhara pṭanē dēkuçnē dceit,
axanipaja rtēpha dḡanē dzērpaz.

aḡharagiē xaramēzt, zēnza iaaiguazan,
axanipja rṡara mēcxuē idērxēieit.
aḡēntkar-ipa iabxuaraaxi dcarcē iḡirxēion,
iaṣangiē ir iman axanipajarḡə dagiēit.

axanipa imah ir ima dannei,
apṭma daalagan aṡara du iuiṭ,
amah akēzgēmēz dekuxapsa dannei
mṣkē akuxomēzt aṡara, ṭakuē inaskian.

hanifgiē axanaḡə dēkurpanē daapṣuan,
lxucērtā rajan, lēlaxigiē eikun.
aṭa danakē dnēkuieit akrāuṭ.
abataa beslangiē pxēzla dēlbeit.

xupṣzak aḡə dēṣiajajoz lara,
ajapṣzala dlēxuauṡṡo ackṣiḡoz iara,
apṣa-quanda xaaza iṣrēsuaz dara,
alapēqap macara ṣērzēzēryuaz ubra.

duk mērcəkua daapṣit,
lēpxēz xiaas iqalçeit.
beslan pxēzla dēlguapxēit,
lēpseipṣgiē dlēpxiāzeit.

zeipṣ qamlo agiēqam ha
izēn-maja-daalērgēit.
ṣanaças dēzbozar ha
kērgiē dizēpṣit.

uēsқан lara lgaja,
aṡaradu iaxaṣan.
nasgiē atacaagaja
daagoiṭ ha ipṣuan.

sguē bziam ha ḡəçgas iatan
dēṭtalēieit lara.
apsnē iaazaz beslan,
pētrak dizēpṣarc.

axa uēsқан beslan
dēqan iḡēlaḡə apsnē.
nēquaranṭi dxēnhēn
ipsifon iynē.

hanif lēpxēz anēlba auēxa
beslan iargiē pxēz dibeit;
dēṣiajajoz pṣza lara,
diguapxarḡə dibazeit.

art rēpxēzkua eikuṭazeit
axa eibambac lala,
lēpṣrei, lsaxei iguapxazeit,
dagilēṭtalēieit iara.

ui adagiē iahaxian
luēskua zeipṣraz
aurēs ḡēntkar-ipa
dḡanē dēṣizṣaz.

• iaamta bzia igaxian
abataa beslan.
xizək qaçaṭa pḡēsk digarcē
iaṣala itaxēn.

abri aṡara ikura anifa
apsua iyafamz beslan,
xizēla dēmyasērcē
daara bzia ibon.

szafrouzei ha ilzaaixueit,
lnap iakulaşaz axıř-majaz;
dləftalarcə iguə iteikəit,
iimbackua zəxiz iahaz.

I.

adəryaφnə iφeibiteit
abataa beslan,
iφeikua lajkusua dnakuφeit,
agəei afxəei laşaxian.

faxa-fəms nəqua bjan,
nxəç axanipaja axiənxoz,
axrei-φayei dər xəser akun
daara mya xiantan.

faxa-fəms nəqua xiəbjaz,
xəns rəla dnazeit,
iara uaqə dəmneikua,
dənφəjçit aaigua.

ar şəqaz eilirgəeit,
hanif dşərgoz iguə italeit,
dəmçaakua dəmneit,
phəs eibak lφə dənφəjçit.

aphəs eiba atakuaj,
askam dəkuianə dəjan;
dnəlamxnəşlan lapxia dgəlan,
daairφəxəeit, duk mərçəkua.

daxixuapşəz dgayankəit,
ipşrei isaxei jgia iqalleit,
daara kərgiə dənəjə-onəjən
abri eipşgiə nalheit.

„aa, nan-nan, iutaxəuzei,
uszəmdərit sara rəcha,
ukapxa-kayyo uaazgazei,
səynəjkua rφə sara rəcha“.

laja dşalgaz ack iheit,
apsua iyafam beslan,
ixəi içəxuei ihakueit,
dzakuzgiə naləirhait.

nasgiə dləzçaaıt,
aizara zakuəz,
axanipaja raştaφə,
ayara zmaanaz.

ari iaja atak iahait,
hanif lgaja şaaz,
aphəs eiba daara dləheit,
iajaxu uaqə inaləķzarazə.

ləlabara itaxən
axanipaja rtəpha.
pxəzla iibaz ditaxən,
xəpə phəsəs digarcə.

aphəs eiba atak djajeit,
neifa şamam ilərbeit,
ar eikunəxla ua işgəlaz,
akaruəlja şazəpşəz.

II.

abataa beslan
ilneifaz izbeit.
dnaləxuapşən aphəs eiba,
abri eipşgiə neiheit.

„səmnəir zuam ha bəφbərxxar,
nasgiə bəbjə aatgaia
saanəkunə bneixar,
xəmpada brəstəşt“.

abri lhar dəşneişaz,
iajaxu şeitalhaşaz,
agura lgarφə ilxairçeit,
aphəs eiba dagiazaait.

iuajaxuuzei ha dizçaaıt
aphəs eiba iara
iuəzləlouzei digoit lheit
aurəs həntkar-ipa.

apsnə iaazaz beslan
atak naləeiheit dyapan;
aja xaala ixərknə,
məcxuə iqbarazanə:

„saainə sşəqou nalah,
smajazgiə səzlət.
ləlabarazə bsəzləh,
saaila, sneifa səzləh.

pxəzla dşəzbaz lara,
səşləilahaz sara,
ləpşrei-lsaxei şəsguapxaz,
xara dgəlkaxıři şşaaz.

səxızı səjləei narharə,
sagineist sara ubra,
sguə salmərgarazə,
səlbəait lara.

sanneilak səxumaršt,
səldərər səlbəšt.
səbətə çarza inalahašt,
səqazla eillərgašt.

guanəla sləzxucnə
sguə dšəpnaqaz nalañ,
axıřə-majaz dərənə,
ləxızala işaazgaz eitañ.

saszə iqou az lakuzar,
dəpaait xəxıři,
səbətə anaago dazxuəcər,
xəmpada dəzgašt.

aphəs eiba daaizxuəcən
dnəkulanə dceit.
amarduanəwə dannei
abri eipşkua nalheit:

„abataa beslan dəmst
səmnəir şəzəmuə
səməş, səçəx dəsəkuit
ijdər səşneiua ha”.

ari ləbətə nalahait,
axanipařa rtəpha;
ləpxəz lguə itaiteit,
şanaças ilbeit.

daiaaiha ləbətə lərgəeit
hanif pşza daxıřaz.
aphəs eiba dnourəştən
ihənə iřaz lřə dənxałt.

dabaqou ha dləzçaaıt,
atakuaj zəxız lřaz.
aaigua dšəqaz nalalheit
iaaifagiə zeipşraz.

pxəzla dšibaz lara,
dšiguapxaz jgiəza.
faxa-fəms nəqua xıəbřaz
xəms rəla dšaaz.

xıaa dus dəşimou,
dšiguapxaz lara.
aqabaa məcxuə şibo,
lčəxuala jgiəza.

dəlbərə dšaaıua
dəlguapxozar lara.
ibřə naago dəparcə
dləmças digarcə.

III.

ləpxəz şana lala ilbeit,
dakuşahatxəeit iara ubri,
aphəs eiba wə-lahait,
dinasəpzaap lara ari.

lyəmazara naləxgəeit,
lxiaakua zəgi kəpseit,
dařaqara lřə lərxəeit,
xıřba hasabla drəjcašt.

səbziaxəeit ha naralheit
adaulgiə inas-yast,
aguronara du qaləeit,
ar du rəwədxəeit.

adəryəwə səbřəštaxı
iqalçeit wəharas,
axanipa dəryagiəx
iyara irwəçt.

uəsqañ guanəla
dərxəyqon lara,
abataa beslan
daxiccoz azən.

adəryəwə səbřon
daakəlçeit beslan.
iřeibəta deikuxaps
dřəřpa-wəřpo zənzas.

iřeikuackıa kuəşazon,
eilahafak miřzan.
iři ikuadəri eipşřən,
iyapafak hařzam.

ar igəlaz zəgi şanxəeit,
abataa dmiřzaxəeit,
axanaxıgiə dənəpşən,
hanif xuəša dəlřəpşit.

daaneiyella dənřəjçit,
ayaragiə dnaxadərřeit;
nas ařərxumarra qaləeit,
duk mərçəkua dənagəłt.

nxəçaa rarpar iləwəjloz
ixumaruan ikuəşon.
aurəskuagiə wəjlan
iyuan adkua raxi.

dənwəjləeit beslan;
ar zegi izəpşuan.
daaneiyein dnapšit
hanifgiə dibeit.

iw ifxua nairban,
daaneiyeit yənpqa.
znə anəquafə nadirban,
nasgiə dwərbazeit.

„you“ ha daaxumart,
wja lyək eiləirxaait.
xənp eikurccak daaneiyein
rxə laməxuo zegi qaiçeit.

nasgiə dnaçapalt
axanipaja rxan.
hanifgiə dnaləçapsən
ibjə nairgəeit.

„sa-soup abataa
xrapəla iapou;
bəşəmian sara
bəşəmian apsa“:

axanipaja rtəpha
dameigzeit ixə.
dagipeit lara,
beslan digarcə.

abataa beslan
daaləmçast lara,
awəikuackia ibjakuirgan
dima ašta dəntqeit.

arxa eiurdu dnəkuləeit,
pslah hasabla dcon.
afəldəf pjaxa, barfən caxa
diyəçrak digon.

bzia ineixian daəonəqəonəqit,
atəpha pşza hanif.
iweikua—məzda dagiaaxəeit
ibtaxəuzei ha dləzçaait.

dnaixuapşən lxaça,
ajakuak lheit.
dazərxucnə dnaiajajan,
abri eipşgiə nalheit.

„sab iwəxuala dhaftalar
dhaxiçast lassə.
iakum-ala dnəqugar,
iahzeilam akgiə“.

lara ilhaz lguə azərtənynə
dnaçaqeit iwə;
adgiəl awəiuat ikuləeit
daaragiə inaskeit.

rəftaxiqa dguarteit
axanipa dşaaauaz;
aarlaha dərbeit,
lahak daqaranə.

abataa iabxua
psaapças daxiaauaz,
deikunəxla dəqan,
abqarla dəxəian.

iwəxuapşza napşapşua
pslah-ças iaauan,
adgiəl iaxiəmszola
ayla mişzan.

dəşneiuz daawəjpeit
abataa deslan,
iuapa eikuatə nkairfən,
hanif dnairfeit.

dənwəjlan dneipəlt
axweips daaiguanə,
awəikua məzda iguanateit,
auəskua zeipsraz.

axəkualaa—eips idəkult
raora dafərcə,
beslan daaxan iaanikəlt
oyças eibafərcə.

axanipa daaiua, daaiua
daaskeit aaguaza,
abataa beslangiə
inairgəeit ibjə:

„rapxia axəsra uals iuədup,
uxə myafarəpə uxəs,
nas izulak sara soup
izdəlo ackəs“.

abataa iaşa dgəlt;
iabxua dşaiuz dagixəst,
ixə—məzda kuaraçeit
imah iwə amc aheit.

IV.

beslan iabqar daməxəit
iabxua dimfərc itaxxəit;
iakum ala dəmnəqueit,
hatərla diznəqueit.

apsua xaça beslan
iabxua eixsəz dikəit.
inapkua aaidikəlan,
xtarpala dipaxt.

dəşwəjəz dxənirhit,
adaçəxuanza digəit;
dzeipsrazgə iirbeit,
inyəqagə distit.

axanipa diguapxəit,
imañ oala dzəstaz.
ixaçala iirbazeit,
iqazlagə iguapxazeit.

ašta iamkəua ar igəlaz
irzəmdərt iaxicoz,
aħəntkar ipa daxigəlaz,
izəmdərt zakuəz.

axanipa irələeiheit
iqalaz zeipsraz;
aximəzoi şəteicəz,
abataa beslan.

ar zegi əkuçnə iceit,
abataa phəs digəit;
aħəntkar-ipa dəpxafeit
daməoi-dunə inxalt.

apsnə iaazaz abataa
dəxəian zegi rzə,
iweikua ckia laħapsəpala
ixəian iara izə.

iwətra itagəlan uaxgə wəngə
eikunəxla iwə,
uaxəi—wəni xənpə-psənpə
dwəjlon ueizgə.

açəxuwanə zəphəs digaz;
oias dikəit iara,
ajlar rəguta daməoi zniçaz
daftaləit ifra.

əjgiahaja uaxgə-wəngə
izneiuan iara,
ifra bzia imbozargə,
iruaməzt dara.

V.

şərpazək inaikuləit
eikunəxla ifja.
irlasəngə eiləikaait
işikulaz afja.

dnacqian iwəaibiteit
iabqar deikunəx,
iphəs—lwə dnein,
abri eipsgə neiheit:

„bgəlanə bwəilaha,
ikult haimtaja.
iakuşeit zexəngarak,
iazəpsup səfra.

nasgə staaja
lərgəst leimtanə.
iaarlasia baala,
iwəup səfrazə“.

axanipaja rtəpha
gueicəmxə hanif,
daacqian inaiəheit
iajakua rəckə:

„abataa axaça
ximəzoiəmgə bzəncə;
uan atakuaj dnəjnə
sabougəi sara“!

daaitaqian daaxucit
iphəs laxigə dnapşit;
lara dnəjnə icara,
darxucit jgiazə.

dabacoz dnəynalt,
ian daxiəjaz dirwəxt,
daaccakia inaləeiheit,
awəskua zeipsraz,

aimtaja şəkulaz
dərfərcə iara.
ian diman dəbnalarə
şiizbəz lpa.

ian rəcha donatə-onatən
daaikuşeit iara.
ilakta—xaa dnəçapşən
daajajeit lara:

„oi, uan rəcha
neitamha sara,
ulakta—pşə səçəmpşua
isəkuzaap apsra.

uan atakuaj səzuərgozi
uahfei uphəsi—ga
unəmxakua iaarlasnə
uzcozar uca“.

iqaiçaxuaz deilapseit,
ian xiaas dqiçeit.
Inəjnə icara iqabeit,
takua daailanərxəit.

iguə aapsaxnə iφəneixan
iahfa daxəjaz dneit,
daairφəxan inaləeiheit,
işrəkuşaz rəlja.

İakı pənça şiayrəmgoz
dşərfuaz dara,
dima dəbnalar şitaxəz
xə-iajəmloz lafa.

daaçqian inaiälheit
iajakua rəckə,
ləbjə rφacanə
abri eipşgiə nalheit:

„hait safa axaça,
gueçamxa beslan:
ximəzoi umgacəzt ojraanza,
iuəxizei iaxial

kətak rtəpha dnəjnə
sabougol sara,
uzcozar uca dumanə
axanipağa rtəpha“.

VI.

iiugufoz deilapseit,
zənzak deilagəit;
iaja dagulaxəit,
jgiəza dşanxəit.

ui aamtazə inakuşeit
iašta iaoraja,
duk mərçəkua iagieixsit,
dkəlkaanə zənza.

uaa-tyək, uaa-yəlyək
iaraznak eicxəst,
dəzgaşaz ikułan
dənkahait çəqa.

alakua—reips ixalan
ihatha yeixərxt,
ixtarpa rkiakel, ikumj eikuəlei,
nazlaz zəgi rgəit.

iabqar mapə zaa irgəit,
nasgiə dəderhit,
zxə iaməxuoz, zəpsə zxəçuaz
abataa beslan.

inyə məzda inəynalan
irbaz eginərməjt,
oy ixuaşaz zəgi dələrgan
bzia inaskeit.

aφeikua—məzda şajkusua
dnakuφeit reihabə.
beslan rəcha danamba,
kərgiə igukəit.

İani, iphəsi, iahfei
rəma inaçəsit;
iraxu-ıfaxu rapərceit,
inxara rəbləit.

axanipağa rtəpha,
abataa iphəs,
bzia nəquğara şləmaz,
dərfeit baandayəs.

axıfə hənğa dukua iləmaz
magu lxuala ikədrəjjeit.
hanif-pşza zguə eicamkuaz
aguaqra—jgiə danieit.

VII.

akıapta məzdaφə daakəlqeit
abataa itənxa du.
ipsə ştazgiə dixizeit,
iihoz eiləirgarəfə.

dnaiçapşən, daaixuaquyan
eiheit ybaqa-ja,
abataa beslan
iajəmloz apsra:

„sərlit saoraja,
irgəit staaja!
suəhoit safa iurdərrazə
afxa xıyara icaz.

dzəstouzei, dzəxəouzei,
dzəxuozəi ojəfta;
ilşozəi rəcha
xiyarada egizəmbac“!

iajagiə dnalgəit,
ilaja ntaait,
dəjeit guryajgiala
nazaza dmaapşzo.

abataa beslan
iuasiat narəkzeit.
ilaja şəntaaz
oy dərynə drəstīt.

VIII.

iafa axıya bataqua
xraṭəla iapaz,
iauit adərra
iqalaz zeipşraz.

iabqar aaltixən
xudaqa dnarpəlt,
bṭə lxakə irxəcxian
məşk-ala drəxizeit.

dnarxəkuşan dyapeit
kaṭarak aṭə
ibṭə ɸaca narəkuirgəit
uaa—yəlyək eikunəx.

izxiapşuazma ar-du
aguguahə zəgi eixst,
art rəbṭara iqaləit,
aibafra zaxızu.

uəsqaṇṭqia iakuleit
axə ifapə;
ixtarpalagiə iṭeiṭeit
taṭu dnaskıarcə.

ak səkuleit ha iguə mətərsit
xraṭəla iapaz;
iargiə aṭənairxəit
ilakı məc-zəmḥoz.

xlançə dagiənteiceit
reihabə zəgiə zczə;
eikurccaknə inaistit
irəckuaz rəxkua.

ar zəgiə aaiziceit
izəzo iloua.
aṭangıə istarçeit
eizərgan qara.

rabqar rxərxrazə
irəkuirgəit ibṭə.
rəɸxiaknə eilagəlarçə
eidgupla zəgiə.

iajagiə daalgəit
rabqar dkairpseit.
iani, iahfei, itacei
iourəstīt zənza.

ar zəgiə iapiceit
irazkunça iyan.
irlasnə ddəkuləit,
içarsua ilakı.

iani, iahfei, itacei
eiguroeit ṭgiaza,
abataa bataqua
iaxiuəz ifa.

deikunəxla ar iapca
iynə danaai,
dabaqaz iafa axaça,
dəjaxian zənza.

ipşzarakua ixəcxian
dəxiṭafan məcxuza,
ilakta pşza atəpxara
eicakxian zənza.

dəstixəit, dəsteiceit
dizguaqəit ṭgiaza;
axa iabaqaz alakıəmca
dabəlxian uananza.

ibṭə ɸaca naikuirgəit
izṭitit ṭgiaza.
izxuartaşəz beslan məzda
dəjan dmaapşzaua.

iṭizəmfua dəkudərxəit
iafa xıqara icaz;
dimbakua diṭərfit,
diṭərfit zənzas.

axca xianta dabəlxian
dabəlxian ṭgiala,
dəjaxian guəryala
nazaza beslan.

ubəsqaṇ nxəçaa rəṭpha hanif apxıarca danərçeit alahaja
abrit elpş ala:

asəs pşka xşla ijnə
afakar qapf akumərḥḥəkua
ləxuda dafueit ha izɸarəmçoz
dəṭquanə danərgoz,
aurəs pasma eikuqə
xudarpşkagas izɸarçoz,

axanipaja rtəpha.
agaloş xubaba anlaaxualak
abamba ʔrəl tamçakua
lfapə dafueit ha izlarəmçoz,
dətquanə danərgoz
fapə-rpškagas ayalandar eimaa zfarçaz,
axanipaja rtəpha.

abarfan xarp anlarzaxlak
akasə-pška açamərıkua
sja iaabuam ha izləzəmçoz,
dətquanə danərgoz
aurəs dema qaqa
jarəpškagas izləçaz,
axanipaja rtəpha.

axanipaja rtəpha abri eipškua danrəkuła aftaxı, lała iala-
çanə apxıarca iançanə abri eipşgiə lhon:

aibarkra halagəlanə hanəkuaşoz
snap akərtə oyə izəmtəz,
hatquanə hanərgoz
zxabar zəmbazaz
abərzəki rəyğunja!

qaştatla kuçan
hnapə zəxharıoz!
hatquanə hanərgoz
zxabar hambazaz
qabardaa rəyğunja!

ihapafanə zqaştatla hamkuaz
habziara du zəmbacəz,
hatquanə hanərgoz
zda xuarta zmouz
abataa bataqua!

1924 ş. kirkua 1 azə kułol.

mılagu-kıaƆi rapba rafəti.

I.

mılagu-kıaƆi rapba rafəti
apsajan, nəquayjan
art guamyələei qazfaləei
eipşəməzt qaimatk.

mılagu kıaƆ dazənbən;
dal akətan dənxaun,
uaxixuapşuaz duoyasan
xaça kıaƆəs drəpxıazon.

larəcara ercaxu dcon
larax ʔəla dıyalon,
mazarala dəxəıazan
inxo az ila deikułazan.

rapba rafət dapsəuan,
nxəci aaxəci drəbjan,
uaxgiə-Ɔəngiə dnəquayən,
axaça bza ha drəpxıazon.

ari eiharak dcalon,
naq nxəçqa dtazan.
tənxəei-dəri irhaxıan,
icnəquozgiə rajayzan.

II.

znə nxəçənƆi daait araxı
iyəzjei iarei eikunəx.
apləmara dneit iara,
azənba iƆə pxıara.

sasra ineixıaz, sas dəzzaaixıaz
irzilit ʔaouajk.
nxəçaa rapar inəquoz
rakun dara uərtk.

ışrəkunagoz inəquigəeit
auəxa dara,
adəryaƆnə rəmya ikult
nxəçaa rnəquayja.

amyanəfa anərha iriteit
akuac aza inxaz.
rafət iyəzja intarçeit
rmakuan iara iazkəz.

apapba daaxıahən
iguiteit akuac,
iyəzja drəçaqıan
idkairəjt zənzəs.

dnaixuapşən mılagu
daajajeit rafət.
məcxu iƆacou ajala
diamakart ʔgiəza.

„laças haupxıazeit
usasja iaxıa.
hcəfəxa hauteit
myanəfas hara.

ari açəxua sərsuazar
suayəm sara nəş,
nxəçaa rtakuajja
sagıdərjajuam zənzəs“.

mīagu-xuū xaçakiaφ,
guamyəla iqbaraz.
atak eiñeit çkia rafət,
iaja φaca pəzqarəz.

uara iuhaz naukzar,
ack amaç zmuзар,
dalaa rtakuajja sxəyqar,
sahatərkua kapsazar.

art rajakua φacaxəeit,
rəgukua eizyəda eiyəst,
apərbagiə dəkuçnə dceit,
azənbagiə daanxazeit.

uaxəi-φnikua kərgiə ceit,
apərbagiə ixiz mgəeit,
mīagugie pətrak dizəpsit,
ixabarha imahazeit.

mīagu ddəkuləeit nəquara,
aaiguamkua taku xara
bnazaraha dagiceit,
afxəei-φayei drəzneit.

īarax-ɣəla iɣauaz,
abnazala çkia izçaxiaz;
bnazaraha daxicaz,
dxənhuazma dəşcaz.

kraamta dənəiyeit,
īarax-ɣəla dagiyeit.
xulbəφxak dənxaɬt,
kaɣarak aφə daaφeit.

albaarta ɣɣiazan,
kaçoiə ɣɣianə ilaɬtən.
auəxa dzəxnəmhit,
daxixalaz dəpxeit.

açxəbɣon daxiəɣaz,
dətrəsnə daapɬit.
iyni, iguarei foukə akulazɬa
daxiəɣaz ibeit.

ueimɣa iceit ha az φitəɬa
iaakuyit iguə,
danaapɬ idərt auəskua
iqalaz zeipɬraz.

akaɣara axunazaraφ
daxiəɣaz iara,
şanaças iouiɬ adərra
iynəqa şəɣɣiaraz.

III.

çabərgnə itəp dakulazaap
apapba rafət,
uaanza zənza amayaz
zguə nərxə icaz.

danəqaməz iakurɬa
dagiakuləeit iara,
ihabla, iɬxua-məɬxua
eimiɣeit zənza.

işərtaxəz inəqurgəeit
axaça dzəmbaz,
oy iɬuaşaz ak-nərməɣit
idəkuləeit iaxiaaz.

qabaada iaxiakulaz
eiməɣan irgəeit,
oy iɬuaşaz irəmpəxiaɬoz
rəma inaçasit.

auaaɣəysa neidhala,
araxu narapca,
ixənhit rəɬtaxiqa
bzia inarəoiuoua.

azə zaɣək dnarəmpəçqian
dal akətan dəñheit,
ar şkulaz neiñheit,
eimɣa işcazgə dirhaiɬ.

xaça iəqazar içəsəha
eikudərgəeit rəbɣkua,
irpəxiaɬoz myanəfaha
ɬtəxnə irəɬtaɬt arhja.

ui aamtazə abqarla
ixəian dalaa zegiə.
abqarda inəquoz xaça
duboməzt qargiə.

IV.

xaçaha zəx iakuguouaz
daanəmxəeit azgiə.
dal akəta işrəɬsoz
idəkuləeit zegiə.

art rəeibəta içəsəanza
egiert naskeit kərgiə,
aɣɣara iruəz dərnə
icçakuan ɣɣiaza.

apłma axaça izkulaz
dšərnəmiāz rdəruān jlara,
apłma młagu-xuy daxiərnəmiāz
ximəzəiərseit auāa.

xəlaɽɽia axəsra
rɸazkə icauan.
arapba rafət
eimɽa dlaskiāxian.

uaanza snalagan
iṣəshoz saquçit.
młagu ipxəz nashan
iaarkiaɸnə insəɽt.

apxəz aniba auəxa
ixəigəeit ɽɽiala,
çxəbɽon-naxəs ašara
iɽəxiantan iara.

hasab aziun izlacaşaz
dnəqueit irəuouuanə,
aimɽaja axipəlaşaz
dazkəlsraz lassə.

V.

młagu axaça anəquara
ibazma ui aɸnə,
gəei-ixəei rəbɽara
dəbɽan eskiəngiə.

iasueit ha guyaras ikə
daxiazcoz iara.
iarcaxunɽi idəkulaz izə
iaaiguaməzt xaran.

iarcaxunɽi idəkulaz
apsua xaça nəquayə,
məşkala dnazeit
daxicoz iɸəxujanə.

art adɽiəlkua rəbɽara
yaxa-yəms nəqua bɽan;
zəlsara duuz młagu axaça
afəbɽəstaxi dnazeit.

daapsa dkiəpa dnazeit
ixə akukə daxicauez,
ar rəɽhəsta ua danieit,
ihabla eidhala inaskiāxian.

aimɽaja cazaxian,
daara bzia ilasuan.
axəçərtə aaiguazan,
naq nxəçqa itapşuan.

VI.

iaapsara ixəstzeit
iguaxə eibakəit,
dəɸɽia deitanarəstalt
ɽɽiaza irəuouueit.

rafət bzia dnaskiāxian
aimɽaja zegi iapca;
iyəzɽei, iarei xəlazan,
nasɽiə iaɽɽiomzt apsra.

amra bzia ilaskeit,
młagu ibarɸə dnarəxizeit.
daara bzia ilaskiāxian
iynə iakula deimɽa icoz.

inəquala aairoououan,
kaɽarak-aɸə dənxalt.
daxiənapşəz ibeit,
aaiguamkua krəbɽan.

ibɽə çəzə inrəkuirgəeit
iapxia dərhinə icoz.
daara məcxuza iɸacan
iaɽɽarɸə izahaz.

„farban fara seimɽa ico?
səɽzəmdru sdərnə ɽjuu?
daməoi saarxa iaxia icaz,
isatharoup szəxɽiaz“!

ari iaja dagialgəeit,
atak bzia imahait.
rafət rapxia deimɽa icoz,
inaeiheit dzəxɽiaz:

„ubɽə smaharoup bzançə;
udərnə iuəxit iaxia ari.
ackə shoit ha sasɸə,
uɸazəumkən bzançɽiə“!

ari iaja anihoz
davagəlan çla duk;
xapəfala zmala irəstaz
diɽɽon rajazak.

xəçagu eicamk młagu,
atak neiheit dəryagi
xəlaɽɽia dzəstazɽiə
dəzbandaz iguaxut.

„hait axaça seimɽa ico,
səraxu, sətaxu ezca ico
ueilsərgarɸə uɸsərba,
xaranɸ suəstoup sara iaxia“.

sguə staxuciŋ ʒgɪaʒa,
uszəmdrit uara.
iqaloʒar uʔsərba,
axaça, ixaça uoup iaxɪa“.

ari iaɪaxu naɪkʒeit,
raʃətɣiə ibɔə aaɪɣəeit,
açla maɪzək dyavəhhan
deiləikaarɔə iʔiirbeit.

mɪagu xaranɔi daapsit,
oala dzəʃtaʒɣiə dibeit.
dəʒɪʃtaʒɣiə igualaʃeit
naʒɣiə dənaeɪxst.

ari iabqar damɔʒeit,
ix baʒa ikamɪʒeit,
ar zɔəz raʃət daʃit,
axə tqɪara dagazeit.

VII.

ixə məzda itaɪʒeit,
ak izəmho dibəlʒeit.
naʒɣiə bɪa iʔxeikt,
xah duk aʔə dnaʔeit.

xənyajei-jayək ar
iaailaxəeit akər,
iguonə oy diʃtamləeit
raʃət dəfnə icəz.

rəsakasa aadərɣəian
dəʃtərɣəit apsə.
itqua irgoz narapərcan
idəkuləeit lassə.

art rɣuə pɔo inaskeit,
mɪagu dceit ha narəzbit,
raʃət məzda gualas drout
drəma kəɣɣiə icəʒeit.

iʃeibakəz inaskɪʒeit,
xənyajei-jayək ar eikunəx
mɪagu ihatha diɲəɣarc
xara, xara dərzəpən.

ar xara icəʒeit,
rəmya bɪa idərkɪaʔt,
axularaɣiə narɣiʒeit,
dək aʔə iaanxəʒeit.

VIII.

mɪagu uaqa dnarəxizeit,
ibɔə ɕar naɪɣəeit,
dəʒxəmsuazɣiə nadirhait,
abri eipɣɣiə neihakueit.

„ahahai ijdəraait
auəskua zeipɣrou.
zənza ɪaqaɪ ʒgɪaxoit,
oɪʃta ɪara ico!

aqaɪ ijgo xəniərɣə
ebgala hɕandazha zɣuaxua,
daara məcxuə ɪaalasɪa!
sha naʃəkʒa lassə“.

ar igəlaz eilaʃeit,
iaɪakuagɣiə rɣuə pnaʒeit
eibadərnə zeg eicxəst
riaki mɕak raɣaxəeit.

mɪagu deikunəxla ua dɔpan
xək dazəmgə deikuɪazan.
aibafra-ʒɣiə qalaʒeit,
ari iabqark nəquiceit.

abzeiharayək iʃeit,
iaanxazɣiə irɪʒeit.
rabqarkuagɣiə dkairpseit
ihathakua xnirhit.

nxəçaa rəɟlar nirɔʒeit,
raʃət məzda ixqɪʒeit,
mɪagugɣiə bɪa daaskɪaxian,
dalaʒa zegiə ineipəlt.

ihabləei, ihathai xəniərhit,
iuaajɪarɣiə zegi ixɪʒeit,
ɟlarak zegiə nirɔʒeit,
igui-iʃamxəi dirbazeit.

kiaptaj pɣra iyni ihabləei
iaanəlt uaanza eips,
rəraxu, rəɪaxu ikurgazɣiə
iaaiceit axəa eips.

raʃət zaa dtairxəeit,
isakasaɣiə qarçeit.
daara bɪa dnargazeit,
uəs dɣanəzɣiə daanxəʒeit.

nxəçaa rəpsɟa rəmgazeit,
rabaykua ua irɪt,
naʒaʒaɣiə iaanxəʒeit
aɟəɪraɣiə iagazeit.

ari lakuəm,
baša jabtəm,
aamta gagam,
pxəz eitaham,
ari iašanə iqalaxeit.
iaxaanu zegiə psxeit,
iansahagiə inazyit,
iazərkiəfnə sagiaquçt.
ari eipşkua ajabjkua
iumyər iumhar!
iaxaanu mayxar,
irxaštueit jlara.

1924 ş. kirkua 4 rzə, kuçol

ałə danaqəei, aqaray bakukui.

(iqalaxiou ajabjur).

apsnə iaazaz danaqəei,
qgiarda akətan dənxauan.
qapafaləei, pşrei-saxialəei
daycaməzt, duoyeikuan.
guataləei, famxələei
məcxuə dəuəuəazan,
qazfaləei, naməsləei,
zənza dəxəiazan.
ibtə bqars izxazon
məcxuza iƣacan;
ilaktagiə jgiaxalon
jgiaza oy darlon.
zanaats imaz nəquaran,
nxəçi-aaxəçi drəbjən.
abzeihangiə dəbnazon,
axra jgiakua dərfazan.
gəei-ixəei rƣə lara zkuməz,
asalkəmxə dəspajtaxuaz,
hamatala oy dixuomzt,
jgiaza iaha nəquicon.
aqaray bakuku
nxəç iaazaz qarayə,
guamyəla dəuəuəazan,
famxəla dmiƣzan.
qapafaləei pşrei-saxialəei
mraças dəpxauan.
leifaləei, qazfaləei
zənza dxaazan.

muqəlei kuparələei
uayək drəxon
abqarəmei, aha-mətei
dəjləməzt bzançək.

xiacarasa lanelbafuaz
yajel-pfyək talrxəit,
imalak drəxzəit,
iaha-matak lairgəit.

ari dxaçan dnəquayən
nəlakua dərəbjən.
gui-famxələei dəqbaran
abqarlagiə dəxəiazan.

aalguak dəziaysuaməzt
əyəjgiak deibgaza,
uayək zmalə eizəzcoz
aqaray bakuku.

zxaçaxiz zərgaxiaz
dəjləməzt apsra,
ax intqio sagap ha
italəməzt iguə.

zanaats imaz nəquaran;
znə-zənlagiə afxa dcon.
uayəyayək ixəpşən
abqarlak ixəiazan.

iyəzjei larei deikunəx
afxa dşəqaz pxənrak,
apsnəqa dəlbaan
eimiƣeit jlarak.

ari ximəzorəifeit danaqəei
guamyəla iqbaraz.
xaça dinəmia-jlar eimja,
bakuku daxicaz.

xuyək axaja aaltixt
dzəkuguəuəaz iara.
art abqarla ixəian,
rxəl-rəxuli rajan.

rəmyagiə krəbjazan,
apsnə ialçnə inaskiazon.
ləmş nəqua axiəbjaz
yəms rəla inazeit.

aqaray itəp axigəlaz
aalguə inəit,
rəpxiagəla danaqəei
zəps iajəmloz jgiarazan.

iyəzja aarərynə zənzaŋək
ireiheit ajakuak.
daara məcxuza dazxucnə,
aja pəzala ixərknə:

„syəzjaħa iaxia szəftou
guamqəla iqbarakuou,
aŋgiei-bziei elzərgaxiou,
aŋakiamca zbazaxiou“!

atəp axudan haain həoup,
həgiakularcə hara ubra.
aħei-laki nəquahcarc,
həgütəxakua nahakzarc.

apsra iaŋjazgiə uhacəmnəin,
ugeŋə iaxianaŋ,
zəx iaŋjazgiə ŋta umnəquan
uŋa abərjnaŋ.

uaanza eipşŋqia iŋu-mətrəszar
hnazar iara uak,
lara zəgiə dŋəzhənqozar
bakuku iŋizəlk.

iyəzja-zəgiə hətəxla
eizəscan sara,
nasgiə eikuŋaha
eimahjan dara.

aŋba iajaxu narahait,
iakuşahatxəeit dara ubərt.
rŋeibəta inačəsit,
rapxiagəla dnarpğəlt.

amşgiə miŋək məcəzŋt
amrak ŋtaşzauan,
apsasagiə guarrəmxəczŋt
axra iaŋaŋan.

iyəzja axuyək neibaryən
bakuku dərkəit,
danaqəeigiə iaha tkujaa
eiziceit egiərt.

aqaraq bakuku
iməxueit dara,
axuyəkgiə eikuəŋnə
iara dərxəŋeit.

iaŋiteikəit iguə
zənza iŋərcə,
həzbala inirjarcə
dalagəeit iara.

axuyəkgiə eibəlgarəcə
iəzlikəit zənza.
danaqəei zəgi hənqə
dnəpəit ant raxi.

iyəzja ştaxoz,
iguelteit minutk.
iaħa məzda icelceiua
drədəxxəlt iara.

iaraznak imyanŋan
deixəiseit ganxa,
iyəzja taxarc iqaz
yagəlt eibgaza.

həzba cəgula itazərxoz
dŋərixəit zənza.
auaapsəra naiapiceit
rəraxu zəgi iapca.

bakuku zaa dirtənqit
egiert ima daaskiəzeit,
aŋakibŋə dajəmiəzeit
uħa-təxla ŋlar irŋeit.

auaa igəlaz psaaŋnifaləeit,
əqaraqkua rja itairsit,
ibŋə ŋaca ua inanarsit,
ari ixiaa aŋiaxəimərçit.

igütəxakua ua dnarəlgəeit
elimiŋazgiə iman ddəkuləeit,
afxəei-ŋayei dnarəbŋəsit,
iŋamxə-məzda ineitamŋeit.

apsnə aguə zmaz apsua xəça
daarəlayit aŋəlakua,
aməuxualəmcəi ahamatei
psaras iŋimaz danaqəei.

apsua xəça apsnə iarpagiaz
aŋba arxa zguə arxəçaz,
qgiarda akəta ialanəquoz
kudrə auezd aŋə ineyeiloz.

xəçəgu eicamk apsua xəça
zguə meicakkuə pxia icauaz,
aŋakibŋəips izməz abŋəjgia,
naamta şkola, ekia izçaxiaz.

abart əuua ubi, namtəzə apxiarəca lançanə irzərheit abart
əuua

„slambakı uxızala sənəşjan
bzəpənri suzaait;
uəsk axızala snəquon
kərgiə saapsaxeit.

jeilkaapək səmoup,
xuyək ixiamtoup.
uguragangiə inauashoit,
nasgiə sxənəueit.

sara skətan inxaueit,
zanaa-beslan ipaja.
rxəi-rəxuei eilkaanə,
nasgiə istiışt.

jgiamzar bzia rguə itazam,
rəhrei-onəyrei nəqurcoit,
sařarbarcə rguə ipnaqom
sasə ijgiahayjoup.

la luezdaşə drouruf
xar zmam tənxaħa azə?
irədgəlo dqalaruf
eiməşjar məşkə znə“?

gulrəpf-ipa slambakı
rxəpəla zəkzaz,
zoshan eiheit ajakuak
dəziazcaaz rəckəs:

„ari apəlaşə iubazom
tənxa ħa uərt raxıř.
tənxei—dəri drəmazam
ueimdargiə məzkə.

araanza uanaai
abjəuaa urəzcaa,
zər rəmazar idəueit
zaplipa quşləqu“.

III.

zoshan ayba ua dçəsit
farda bzia dnaskeit,
abjəuaa rəpə dnazeit,
zaplaarəgiə dənəşjət.

dəzzneizgiə ua dibeit
dnaskeipxeit dizcaait,
dzəştazgiə naiirhait,
dəzərxucnə zəgi iheit.

apıma iqənri agura igəeit,
tənxa dəşrəmaməz iahakueit.
nasgiə pətrak daaxucən
abri eipşgiə neiheit:

apsənşəlan tənxa drəmam
lta agurazgarəpə izbaueit,
naq nxəçqagiə şcaakuast,
zənza eilsərgazaşt.

nasgiə uara adərra ustoit,
reimjarazə səzəştou,
rguə rəanzamkua eimja iustap,
laxia oiala səzəştou

aşxua utalan uyəzja-upəzja
unei sara şpə;
gulrəpf-ipa saləmbakı duma
usəznei ařharazə.

abqarla ak ləgəmkua
lweilbəlla lara,
hazkulogiə uaajgiakuoup
ljdər işmariam.

laxiəzəçşə agəpəşə
səjboit uəşqangiə,
çxəbjonənri işaanza
səpşueit sara ua“.

IV.

laja iħaz xiamtaxəeit
dakuşahatxəeit dəzəzneiz,
zoshan uanri dçəsit,
nxəçqa dcarcə izbit.

daara bzia dnaskeit
lxala qarəpənza dlazeit.
quapei-şapei kər dərxəçt
qarəpəqagiə dəlbaait.

uaxigiə zəryə drəzcaait,
daara kərgiə deimdakueit.
iimbacəz zəryə ibeit,
axa rdərħa dimahait.

ui apəlaşə daapsazeit,
alənzagiə dnazeit.
uiraxı daara dnaskeit
faxa-fəməş nəqua dceit.

nas iřtaxıqa dxənhit,
lguə iteikəz neigzarc.
eldəpəhala jlər itiirc
rəşxua məşxua nırjazarc.

V.

iməzk rəwnə iynə dneit
məcxuzagiə daapsazeit.
nasgiə adərri qaiçeit,
aimtəja raxi oy dceit.

zapfipa quşləqui
gulrəpl-ipa sələmbaki
xəi-maıxualəi eikudərteit
ryəzja rəma inaçəsit.

şxuala idəkuləeit ineivəpan
daara bzia inaskeit,
aşxua-jyakua dərçəsit,
apşa şrəsuaaz icazeit.

aşharazə inazeit,
aşaragiə aaiguaxəeit,
zoshan ayba ua drənieit,
iyəzjei-ipəzjei rajayzan.

akuləja ua izxəçt,
eimanə inaskeit;
aşərpazə inarəkuləeit,
riakimca rajaxəeit.

xyək eifja tadərxəeit,
rəg rəamho irbəlzeit;
egiert axuyək ua irkəit,
rxə iaməxuo zəgi rpaxt.

ajgiaraıqia iandərieit,
irəmbacəz kər ianieit;
zoshan ayba itairxəeit,
ajqia iihaz iagazeit.

rahşja ayəqagiə baandayərət,
rəraxu rəıaxu zəgi rgəeit;
mərə yərə ak nərməjt,
rənxara-nçəragiə rbəlzeit.

raşta pşza uəs inxəeit,
aşəmuaa irzəpşit.
dara aifja taxazeit
ıgiapsəfala injazeit.

ayan rəma ar çəsit,
phəzbei ıkuni narapca.
daara kərgiə inaskeit,
rəmyagiə aadərkiəçt.

rəmyə apəıaxı aaigua davan,
abataa bataqua.
apsasa ima abna dəlan
dəııyon eskiəngiə.

şanaa beşlan ipəja,
ıuəjan lara,
eimja isərgoz aniaha,
dərpoləeit xudaqa.

ıbyə-şaca alakibjeips
ıdirhəit aimtəja,
ıarəznak axəsbjeips
ıarleit ajgiəıja.

duk mərəçkua dərçən dxəst
şəpəla ıapaz,
nəqıgiə ıaıfklarçeit
dəkolkan zənzəs.

art rəbtəra iqaləeit
aıbaıra zaxıçəz;
ajgiəıja ineıuaz
pətyəkgiə tairxəeit.

şyə-ıuak rəcriqeit
ırgoz ıəahənə,
yəqa ıəəıxəz rahşjei darei
rəma icazeit.

amyə rzəzkəz bataquagiə
dşəibgaz drəjçazeit;
ıjləel-ıxızi narharə
daara ırtakueit.

zoshan ayba drəpgəla
ar zəgi çazeit.
amşən eikuəş ıaxıəzıçəz
ıışə ıagiəzkelst.

rbaandja şeikuşahaz
aşxua itadərpeit,
bataqua ırəcıfaazgiə
eikusakasa itadərgəlt.

rəbaygiə nərməjt,
mşəngula ırgəeit,
zoshəngiə dxənhit,
şanaa pxastəpnə.

abaandja rəman
mşənla ıaxıcauaz,
şanaa phəja ıəua
amətkumakua rhəuan.

alıhabə qazaxan,
ıəorəşəla dıəuan.
ımətkuma ınaləçənə
abıri eipskua lhəuan.

„aayək eifja zmaz
akrəxiueit̃ ha iqadaz,
irfuaz rlit̃. egürt rkəit̃
jgiala itadərxəit̃.

rəxi-ropsei rajan
irdəruan jlara,
rgui rlamxəi qbaran
iajłoməzt̃ apsra.

qaštatl̃a kučan hnəpə xzəruaz,
afja anhakulaz hara iahməxuaz
zəxi-zi zəpsei məcxuə ibziaz,
zanaa beslan ipaja“.

ui dʒəua dʒəpəz,
lələmərz ləkuaaša,
iaaləmdanə lahfa,
abri eipškua lhauan:

„qaštatl̃a kučan
zxabar hamboz,
aibafraan zxə hakuzçaz
axiqa bataqua.

ax irfuaz, xə eipšəm,
axul̃ iteipsoz, xul̃ə eipšəm,
ilakı eikuaja, lakı eipšəm,
ibjə, xaçabjə eipšəm.

axiqa bataqua
xraçəla iapou;
gui lamxələei iqbarou
iajəmłə apsra.

hara haiməzjəz,
ahacərkı zoshan.
uasla aoidara
nazaza iuzənxaz“.

abri eipšgiə şərhoz
ineimda aaimda dara,
eikuçəha irəma,
mşəngula icazeit̃.

zoshan ayba drahatxəit̃
istaxiqa dxənhĩt̃.
zanaa eimiçan
şapsəoiqa deit̃.

hsei xajei şaapşuaz
ikuixəit̃ jgiala,
dgələi-bahçei iqaz
irp̃it̃ zənza.

zoshan ayba, nasgiə
jlarə dnarahait̃.
nxəçi-aaxəçi iaşangie
eigunəynə irahait̃.

ui abstrak eiməzjəz
ibjəzzeit̃ zənza,
eikuçəha irgaz
irp̃ər p̃zeit̃ izgaz.

zoshan ayba ikətan
ija jgiəxazeit̃.
izəzo iaysuan
iafjei itənxajei.

agura gangie dəqan
səpsuam ha iara,
dəqanaçə dkulon
dajłoməzt̃ apsra.

ymazarak sagap ha
italoməzt̃ iguə,
xəmyaskgiə səkulap ha
dajłoməzt̃ bzəñçə.

tənxa dəzmamkua eimiçaz
drəjłoməzt̃ uezgiə,
açələkua dəzxəsəz
qeifon eskieŋgiə.

iaha çapa iqunhalazan
iceiceiua enagi,
itapança imoiəçrazan
dançəzgiə iara.

ifapə məzda axiçifuaz
inəpşuan jgiəza,
lapəla iaarlasnə
dəzcoməzt̃ xara.

alləha istalozgiə
dixizoməzt̃ aaigua,
iaha-məzda idhalou
darguaquan jgiəza.

zanaa beslan ipaja
ibjəmzzeit̃ zənza.
uarla larla qara-qara
inxoĩt̃ iaxiagiə.

ioyə bzara dyaxəsən
dnəkuləit̃ kərgie,
jlar əkuzxuaz zoshan ayba,
imç kuadaxəit̃.

umazarala dəstalan
dtənyxəit iargiə.
ilaja neikuipseit
nazaza zoshan.

iiartaφə deiçərxəit
nazaza dmaapşzaua.
dəzkumguouaz aqəmazara
daman icazeit.

aľanua mərzaqan.

(itourəx axiφ).

miφəkgiə çuam ojaakiəskioup
nxəçpək dəqan mərzaqan ha.
dapsəuaməzt ui dľanuan
φaya iaazaz ľara zkuməz.
gergol qayba iahľa pşza
edla-hanəm amra şaşa,
phəsəs diman ari axaça
ľan iaazaz mərzaqan.
ui dəqazan naq xraľəlan,
dimbazacəzt dzəľloz xaça,
ui dnəqualon naq ľanľəlan
xəs damazan iara ipəla.
soup ha ipəloz daaniquaməzt
bqar-tmərqiakua dpərixuan
d-dadəskiəľianən, nxəçp tauadən
ahəs drəman ua ľanľəlan.
pşrei-saxialəei deibəťazan
uaxixuapşuaz deitahəřən,
dľaşa-ləřon, dnaza-aazon
dəzbalakgiə daaqeifərən.
ijyaxərkua məcxuə iqadān,
ila tbaakua mraças ipxon.
izara pan daaixəuľarən,
deorahaha ğgia deibəťan.
qazľak, ľaməšk ui igməzt,
eipş axaça uəsqa dmayən,
guamqi, ľşarei ui iaaićnazgoz
nxəçgiə, aaxəçgiə dmariaməzt.
edla-hanəm məcxu aja ľxan,
xĵək ha ľəman saara iftasuan,
loura, ľəťbaara məcxuə dnazan,
ləpşzarakua zənza iqľəřzan.
ah mərzaqan ľara zkuməz,
ahēi-ľaki irjəmľazoz;

nial, hətəri məcxuə ľman,
nxəç-axəç dərbĵagiəľuan.
ubri amľtazə aľəla xuykua
dasu rahja rxagəlan,
řom həntkarkgiə dərbxabaľua
əgiəqaməzt naq ľanľəlan.
duk mərçəkua aurəs ir-du
əgiəľəťərxəit ha-hľəlakua,
nxəçgiə, aaxəçgiə ľanľəlangiə
ľnaxadərpeit uəť rəkata.
ľakik psada ma iubařaməzt
aľ dəcənə ar-du axelaz.
ľlakia ğgiakua zəği neibeipşən
eikuraja ua ľaxeilaz.
nxəçgiə, aaxəçgiə zəmpəçakəz
kutef ľrəpxion aihabəra;
rabqar rəmxnə ĵlar teikuan
gagarin ha agubernəťor.
ľuřhartəφə asaldat ğəlan
çya rəmanĵkua eikuraja;
ľihozelf ha izəzəmkua
zəği eidğəlan rľeidəpsala.
ľara ľyəřja auəs icəzuaz
ľĵayək əqan ľonazonazua,
qənl, qnri zəğiə irəman
ua anelragiə ğuaonəuajan.
mərzaćanggiə kutefqa ipxeit,
axəlapəřja raxi dķəľsərcə,
ui eipşəřgiə eikuľahan
řəřygiə ľakən uaqə abaxťəφə.
duk mərçəkua ľabqar ľman
kutef dəľaləelf mərzaćanggiə;
dəřķəľsəřgiə adərřa iouit
ľara ľpxiaz agubernəťor.
ua ľhasabup dľaandayəřpərc,
ľabqar ľmynə dtarkərcə.
ľnuazargiə ar ikudəřřarc.
psapənćala dľadəřřarcə.
mərzaćanggiə řəťuam, psifom,
ľğuə itougiə oya izdərřuam;
dəzbalakgiə ğuyaras drəman
ľabqar xuala ifteľćauam ha
ui ľabxunda gergol qayba
uəsqa dəqan ua akalaki aľə,
ľmah dnəpxianə ľnəeľheit
daazəřxucnə əľakuakgiə.
uəřğəľəľteľ řayək uamoup
uəřğəľəľteľ uəľəľmšəć;

o] uaxineia map umharoup
ak uarhozar uabqar ftouçarc.
iaja ahaxa ckia imtakua
atak aaiheit mərzaqangia:
„ui agiamam ak sarhargia
sara irashap atak aja“.
ara bzia şəqamlozgia
saatk idərt ua iabxunda
axa, uaha lajajarak
iləiməkzeit ui axaça.
yəza dicməzt duoyəzəjən
dalan uaqə xulpazənza.
dɤapxa-ɤauqo dguronaxuxa
inmərpszakua iara igutəxa.
adəryaɤnə ua dəşneiuaç,
elkaa irəman axələpsja,
iara uaqaz ɤei şiməzbəz
guyaras irəman aihabəra.
auəshartaɤə ar-du pxarkəit
mərzaqan imbo idərɤeit.
naq dəynalan dandəlçua
ilmərşakua ua dərəkərc.
iara ubəsqaŋ jgjaraxoit ha
adkiankua rəikua adərəkəit
oçə, uftan eilaxoit ha
aaigua-sigua jlar zəryuan.
ixə dajtoməzt mərzaqangia
ja-saatk rzə uaqə dneit,
imala-zaç, duoyəzəjənə
daanapşapşən dnəynalt.
oy dəkuimbaait aaigua-sigua
lartas uiraxi iqaimçeit,
bqarsgia imaz msaqei qaman
imaqa iaman işlərza.
daxiəynalaz ua axələpsja
zegi eikunəxla iynaŋan,
gagaringia jgia iɤeibəta
rəguta şolduk daxapan.
agubernator ua iɤeikurpsnə
dnaixuapşit mərzaqan,
daazərxucnə dnaikumynə
dəzxəmsuazgia iirhait:
„işuahaz eips ari aɤəla
uəsla irɤərɤit hara har.
uabqar ştaça iaauqunəxnə
otas dumkuazar hħəntkar“.
ari aja xiantaxəit,
mərzaqangia deiləleit,

ui atakgia iirhait,
agubernator gagarin:
„ui eips aja smahazac
uəs sazho rzə isəqunəm
uaja iuhaz naukzarc
uaai! uxala isəqunəx“.
agubernator jgia iɤirəjgeit,
ua aihabəra neibargəlt,
ans eibərheit, ars eibərheit
mɤəla uəsxəit xuarta mouit,
mərzaqangia iqama tipaan
gagaringia ua difit,
ionaz-onazua iaayneibaz
msaqei-qamala inirgeit.
uaxi iguə rtəny danaadəlqia
ar-du eikuxapsa dnarələpsit,
uərt jayəkəm, yajayəkəm.
çya-rəmaməzt iipayzan.
zegi aguguahə inebaryt
psapənçala dərşərcə,
işpaiuxuoz! iqama iməxueit
ipsə ixərxuan aminut.
ua iapxiəçqia eikuxaps igəlan
aixəɤə karuat xiantaza,
iaraznakgia iaastikujaan
ima drəlalt dəşlərza
akaruat-du məcxuə iduz.
ui labafas ipxiəzeit,
imşatakua drəlagiəjən
ar-du rəbzayək nirgeit.
şarday uaqə itairxəeit.
ani aqara qa nazxəzgaz,
imɤ iagxəeit daapsəzeit,
iguə məzda iara zkuməz
eilamgakua dəkupauan.
ipxəə kəpon phalk xəltəzia,
ala ilçuan akuarşyə auala,
ipşəə qaləeit duzəmdərua,
dərxiit jgiala psapənçala.
abri aqaray aniquaquoz
xəsrak uaha irəzmərɤeit,
ibçə məzda ui şakıəbçən
zləmha itasəz eilagəeit.
açəxuɤanə dankaraxa
psapənçala ua deilərşit;
nasgia dkahait dzəmkuaco
iara ui akuxəeit dtaxəeit;

auəsharta fala irpit
ua amzərxəfə zəryə eiləifit,
karuat lapla ipərixəit,
lara zkuməz alanua.

marfanāa səkuibaxuaz.

(iqalaxiou ajabɯɹ).

ajəfra mɹək lazəmgaz ajabɯk,
laxaanəz rəŋɹ isahait sara.
izəmyər—Isəmbər luxəzoit zənək,
laxaanu mayxər, lrxəstueit jlara.

uarda akətan dtanxon
xiəmkuarasa marfan,
duoyguşatan, dnəquayən,
məcxugie ixə ixiyalon.

ah ahmutbei iahfa
enqə-hanəm zaxizəz
xəfə phəsəs digəeit
xiəmkuarasa marfan.

lara məcxuə dəpşzan,
ləpəpalak mişzan,
qazfalak dəxəian,
jəmzala dlaşon.

ləxjə lxaqənɹi, ləpaqənza inazon,
loua, ləbāara, macxuə dnazan,
danjajoz, danəquoz, zənza ilaşon,
lənei-aaiŋei, lərpəŋei, jgiazā dəpşzazan.

duk mərəčkua dəstaxəeit,
xiəmkuarasa marfan.
nasgə daara darəuouueit,
dzaləmgakua dagazeit.

eifarala dərzaaiguan
darəqua ipaja,
iaşangie drədgəlan,
nazaza dara.

xiəmkuarasa iphəs-pşza
ah-ahmatbei iahfa,
lxaça danəpsə,
daanxəeit deibanə.

xiəmkuarasa ditənxəeit
ceiha xəçarpəšk,
ladei-yadei iapəz
mahmatkɯari zaxizəz.

aphəzba dicceit
xirəps-ipa babəf.
gui-samxələei iqbaraz
amətqialɹ marfan.

ari məcxuə igunərgəeit
batalbei ipaja.
zegi reihagie almaxsit,
xīaa duus iqaiçeit.

babəf oias dərəkəit
batalbei ipaja.
iaşangie irtaxxəeit,
dpərərɣərc zənza.

mahmatkɯari bzaməqu
iabpsa iaxi dceit,
dinəleit babəf
ialja zegi zaɔiaz.

art ialja rəjgia
dalagəeit ahara.
ianfa ahmutbei iqənza,
ineikzon iara.

babəf oiala drəftalt
batalbei ipaja.
reimjara daftalt,
jlarak iaɔaja.

ah iaxi iboia ɔuouuan;
ar iman dçəsit.
gui-samxələei dəqbaran.
dajloməzt apsra.

eimiɯar rəmuit
batalbei ipaja,
art rəbjara iqaləeit
aibafra xianta.

arəpəz ztəu eipəlt
naq-aəq aɯgiouja,
riakiəmcək mayəmxəeit,
eikurkuan jgiazā.

almaxsit iafa astamər
kualzəla iapəz,
„amayxualəmcək nəquucar
gupjagoup zhoz“.

eixəp-təqla daxiəpəpəz
dajloməzt apsra.
iaha-mata axikəz
dakuguouuan jgiazā.

aibafra dalaşaykən
astamər daapkei,
ixə mşata drəlagejuan,
iahak nəquicon.

açəxurpanla intqiaz
iguə italei.
ikualzə məzda dzəkuguouaz,
pəxxaa iagazei.

nasgiə ipizəmkşei
dənkahait çaqa.
ilağa neikuipsei
guryala jgiala.

amauxualəmca iqazgiə
iaraznak eikupei,
ajgiara iqalazgiə
naq-aaggiə irdərt.

darəquaa rəpsə drəma
rəstaxiqa ixənhi.
asakasa iyaçagəlt
astamər dnanca.

nasgiə rəpsə drəman
rašta pşza intalt,
rxə-rguə dnalərxən,
aʔnəjqiə dərzi.

egiertgiə xənən
rəstaxiqa icei.
dara abəstrak şeibgaz
iguroio eimpit.

səqamzaroup ha dəkugəlt
almaxsit marlan,
rafa ifazə itaxxəei,
fyək axağa tairxarc.

babəf, frəmbei,
osmanbei, saatbei,
lahanbei, xirəpsi
dara xirəpsaa zegiə.

ari auəs xiamtaxəei,
axa izbi almaxsit.
anəlara ipazkila,
daftaləei rəfra.

dəzəkuguouaz iafja ireihei
iaçanakua azə.
nasgiə iaastixəi,
idgəloz zənzas.

art zaa irəzbi
işeibadərşaz lala.
almaxsitgiə itaxxəei
babəf məzda ifra.

almaxsit idgəlt
iafjei itənxajei.
iguə iteikəz neikzarc,
xuyək axağa itaxxəei.

idgəlt iara iafja
adaməri, ardaşəlei, aləmbei,
nasgiə dzəkuguouaz itənxaja;
aqaraq mahmuti, taqxia-ipa kuabləxui.

aja rniçei raiağa,
hañəloit ha zənza.
ləkuran akətaʔə iqarçei,
aizaradu zənza.

raiağagiə ua eizeit,
art azaga rəpəzərkəi.
laçəxuala eibadərt
ianaamtou eilaxuarc.

bzia djaiei almaxsit,
iafjagiə iara ubəs;
einəlei dara uərt
jgiaraha akə rəmuərc.

eidnagalaz jlar eimpit,
maršanaagiə eicəkuç
gunyəxiajak rəmhazei,
ləkuran abaaʔənza eicçei.

ajgiə zxucəz eibadərt,
laçəxuala eixuapşit,
rtapanyakua eicəteit,
rxə iaməxuo zəgi qarçei.

ajgiə zuzgiə ineibaryt,
rəgutəxakua narəkzei,
amtqial irən amya rkəi,
dal akətan intəei.

art uaqə rəpədərouəei,
qgiargialqagiə amya rkəi,
nasgiə ajabj narahait,
rxəmtakua zeipşrakuaz.

almaxsit ixə şkuaraçaz,
babəf dəxunə dşənxaz,
egiert axuyək şəntazaz
rəg—rəamho işbəlzaz.

almaxsit xiaas iqaiçeit,
isalkəmxə axikuaraçaz,
dizarcə touba iuit,
abqar-mca iairgaz.

iyəzja daara iʔadərxiç,
zərygiə uaqə rəʔxiarkç,
qazla şamam idərbeit,
nxəçi, aaxəçi dnarahait.

babəl dəxunə dəltan
iʔələʔə amtqial.
iaş hasan iphəs dəlqazon,
uaxəi-ʔnigiə dɔpazan.

auəs zəxqiaz babəl ioup.
iajənaxazgiə iara ioup.
darəquaa pxafazeit
izjərəmçua iaanxazeit.

almaxsit dnaləjajeit
iaş hasan iphəs,
babəl dəxunə daxiəftaz,
charajhara dizcarc.

dnəlarçə almaxasit,
itaxəuła ləirhait.
daxiəftou dibarc
daftouła zənzas.

iaş hasan iphəs
iqalçeit auəs.
dnəlarçə zənza,
dagibarc iara.

ari iuəs qaiçeit,
axa dɔartoup kərgiə,
xyək axaja iman dceit
babəl dibarcə.

yəzjasgiə iaastixəit
dzəkuguouaz iara
auəs xiamta iaçagəltç
iajəmtoz apsra.

iala eiçbə ardafələi,
taplipa aləmbei,
amųə baouazei,
rakun dara uərt.

art rəeibəta iceit
babəl—iaxi amtqial.
almaxsit ixala itaxən
qamala difərc.

uəs reiheit iyəzja,
dandəkuloz iara.
almaxsit iguaquaz,
afəmca zəcraz.

lara syəzja ləəryla,
shaʔə ləxəsne egiləmuən,
hanneilak hara ubra,
saxicalakgiə ləszəpsla.

pətrakgiə saapşəst,
babəl siajajo syəʔəst.
mazajak hamoup ha nashoit
ardafəl ida egiərt idəlç.

ua iynaʔou zegiə lbaaş,
aganyən-du iazcaşt.
nasgiə uaqə ləʔzanə
azarzakua nalərkə.

saja aʔarpa nalascaşt.
darguaaraʔə krə şhakuaş,
nasgiə sqama aatpaa
iorəshaşt zənza.

ui aamtazə lgułʔanəz
daara bzia ləʔlərxəia,
zlap iamgogiə, dɔəma lədəkula
haanəlməjkua hajgaza.

zxə iaməxuo dɔalazargiə,
nərla şimam jdər,
ləkiəmcala hdərlargiə,
ləjəmlian apsra.

jgiaraxargiə ləlagiələ
hatəxla lərgiə,
ihazhənyozar ihənyanə
ihapahcar zegiə,

ari zaa izbxian,
ikuşahatxəit dara uərt.
rabqar rəma inaçasit
anəquara rəʔazknə.

dalənʔi amətqialənza
iaaiguamztç xaran,
iandəkula ləbʔəstaxi
iaxineişaz ineit.

art aʔəlakua, rxəi rçəxuel,
ikunxon dara.
ubri aqnəʔ akrebtan
ixaran ouma.

dxu daxiəstaz babəf
inəynalan dərbeit,
uşpaqou ha naiəhala
almaxsitgə dyəreit.

nasgə ajaxaala
diajajeit iara,
gunəxiajak namhakua
dərən hamtakə.

bzia aamta neigan
abri eipsgə neiheit;
„babəf iashoit ajakuak
ləndəlçər minutk“.

irəz zəgi neibargəlt,
aguguaha çəqa ilbaait.
baoruazei, aləmbei ndəlçən
rəpxiaknə iaangəlt.

aganəynə zəgi nəynalt
egiertgə azarzakua dərəkəit.
rəeibəta inagəlt,
ryəzja rdəlçə iazəpšit.

almaxsiti—ardəfələi
iajajeit babəf,
aihabə dərə, aiçbə dgəla
iarheit ybaqa-ja.

rapxia djaieit almaxsit
guamqəla iqbaraz;
igutəxakua iirharçə
abri eipsgə neiheit;

„uara babəf abaapsə
gumbəl qbara suoydu.
upapsə iharə xəçənə
iunaaloməzt haufərçə“.

iaja ahaxa imtakua
ack iheit babəf,
iguə nəraxanə
məcxuza iaja rqbəranə:

„almaxsit iunaaloməzt,
abri eipsə ahara.
mələria uafa dərfit,
ui ack iuuəz mackəran“

açəxuəpanə daajajeit
ardəfəl zaxizəz;
dnaikumuəla daaizguaan
abri eipskua neiheit;

„quft babəf uzlouzei?
xək sackueit ha abri şpouhei!
hara anəl iafoz zənzagə,
hazguoumtozi bzançə?“

almaxsitgə izəməqhakua
iqama aatixt.
„iataxəu abri oup ha
iəriheit zənza.“

iafeičbə daaimçəsən
ddələzgoitha dşəfəz,
babəf ixan içaz,
isalkəmgə ipşaait.

almaxsit daadəlçxian
babəlgə dxəst,
ardəfəl ikuleit
axə xiantaza.

ix-ixuda iyalaqaceit
xara dəzməstrəz,
iara uəsgə dajəmleit
ax-ca jgəla zəkuləz.

nasgə imərzakua
ddəlçit iara,
akala inəmpşzakua
dəqan dkapxaua.

rəeinəria ixənhit
rəstaxiqa dara,
xəsraha qamləit
iaxiəruz jgəlara.

amragə ntaieit,
yal azəxiəqnə inazeit.
rəpsərşarçə inaieit,
azəxiəgə inaxuakueit.

art adgəlkua rəbjara
farda nabjazan,
amətqialnpi iaşala
məşk nəqua nabjan.

ardəfəl uəqa
deilapseit zənza,
ipşzara ianagxa
iaainəpšit jgəla.

ipşə məzda eicakra zkuməz
eicakxian zənza,
inəquaia-pşza imyafəzoz
ibjəsxian jgəla.

ixıřazgıə izəmyhakua
irəlheit dəşxuz,
pxıaqa dəzməftəşaz
şımaz ixıantaza.

sakasala dyargəeit
auəxa rəynə,
gutəxaha ak izəmheit
daxıyargaz iynə.

ilakta-pşza eicakzeit
laşara rəmbo.
iiarta-pşzaφə deicərxəit
aşamtaz zənza.

nasgıə dərjəueit,
jgıa xıaas dqarçeit;
foura ha daxıərgaz
guryala dərliť.

ipşrei, isaxei rjəzit
dərjifiť babəl,
zda dərmouzoř rafa-məzda
ardafəl zaxıřəz.

babəřgıə daxıəřtaz
izəmheit iuasiat,
iiarta daxıəkuiaz
deicərxəit minutk.

ilaja neikuipseit,
iφəikşan iara,
nasgıə dtənuxəeit
guryala jgıala.

abri eipş ala ikuibaxť
aifja naq-aaq.
ajgıařhaja irəbřalaz
zənza itadərxəeit.

aifja rəda inřazgıə
jgıaza irajayzoup,
xarada itaxazgıə
řarda iřpayzoup.

art reipşkua rura
jgıa-hagoup pxıaqa,
art reipşkua auaa
nəřřagoup zənza.

1924 ř. jəbbəra 10 rzə kuťol.

lua (ivan) abas ipa kooionia iyəmtakua	5
--	---

ajeinraalakua.

illa-ipa lenin	15
kiafla dəspağaz	"
ƣrada anxara	16
axakuitra	17
uaxa	"
aʒən	18
aʒən mşə	19
axulbəƣxa	"
sara səmya	20
aʒən çəx	21
„aapənƣ xulbəƣxa“	22
ja-şəkusa çueit ilaşoiƣtei urəşƣəlan	"
aƣarəçay aƣxa	23

apoemakua.

xməy ƣarəçay nəquayə	29
nayii—mzauyi	34
abataa beslan	41
mƣagu-kiaƣi papba rafəti	56
aƣə danaqəeii, aqaray bakukui	64
zoshan aybei,—zanaa beslan ipajei	68
aƣanua mərzaqan	76
marfanaa şəkuibaxuaz	80

takzəpxəkuu aredaktör n. tarkil.

aƣex. redaktör m. pişuik.

takzəpxəkuu akorektörja: g. papaskiər, v. kəkəlia.

akiəpxirəzə lrətoup 6-viii, akiəpxi aarxarəzə anapə açayup 22-viii-34 ş.,
akı af.—62x94 s./m., 5⁶/₈ kiəp. bəuəc əq., 53,008 dər. nb. kiəp. bəu. aƣə.
azakəz № 4011. aƣirəz 1500. apliƣ 164-A.

apsnə a. s. s. r. aphənttəƣra „lenin“ ixiz zəu.

30m

аху 2 м.

И. КОГОНΙΑ.
ПОЭМЫ И РАССКАЗЫ.

аqua.

арჰანტიტრა

1934 s.